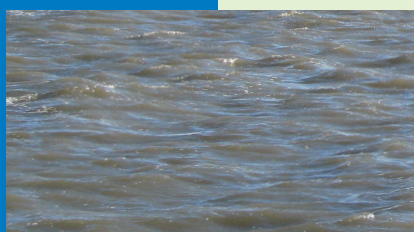

Oriëntatiefase watersportlocatie Houtribsluizen, Lelystad

Toetsing in het kader van de
Natuurbeschermingswet 1998

R.G. Verbeek
H.A.M. Prinsen

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Oriëntatiefase watersportlocatie Houtribsluizen, Lelystad

Toetsing in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998

ing. R.G. Verbeek, drs. H.A.M. Prinsen

Status uitgave: definitief

Rapportnummer: 14-254
Projectnummer: 14-741
Datum uitgave: 24 februari 2015
Foto's omslag: Karen Krijgsveld / Bureau Waardenburg bv
Projectleider: Drs. H.A.M. Prinsen
Naam en adres opdrachtgever: Provincie Flevoland, Afdeling Ruimte en Mobiliteit
Postbus 55, 8200 AB, Lelystad
Referentie opdrachtgever: Gunningsbrief met kenmerk 1666657, d.d. 6 november 2014
Akkoord voor uitgave: drs. T.J. Boudewijn

Paraaf:

Graag citeren als: Verbeek, R.G. & H.A.M. Prinsen, 2014. Oriëntatiefase watersportlocatie Houtribsluizen, Lelystad. Toetsing in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Bureau Waardenburg Rapportnr. 14-254. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Trefwoorden: waterrecreatie, windsurfen, kitesurfen, verstoring, Natuurbeschermingswet, Natura 2000-gebied

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Provincie Flevoland, Afdeling Ruimte en Mobiliteit

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

De heer Snel onderzoekt samen met de Provincie Flevoland de mogelijkheid om een watersportlocatie met verblijfplaats op de Houtribsluizen te ontwikkelen. Deze ingreep kan effecten hebben op door de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde natuurgebieden.

De Provincie Flevoland heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om de effecten op beschermde natuurwaarden in beeld te brengen en indien van toepassing aan te geven op welke wijze negatieve effecten kunnen worden beperkt.

Dit rapport is te beschouwen als de oriëntatiefase van de habitattoets, zoals omschreven in de Natuurbeschermingswet 1998 (artikelen 19d t/m 19j) en vormt een “nee, tenzij-toets” ten aanzien van Natuurnetwerk Nederland.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

H.A.M. Prinsen	projectleiding, eindredactie
R.G. Verbeek	rapportage

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hen uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit de Provincie Flevoland werd de opdracht begeleid door de heer J. Doornekamp. De heer S. van Rijn leverde namens Rijkswaterstaat gegevens over het voorkomen van vogels. Wij danken hen voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord.....	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel	7
1.2 Aanpak toetsing Natuurbeschermingswet 1998.....	7
2 Ingrep en plangebied.....	11
2.1 De ingrep.....	11
2.2 Het plangebied	13
3 Plangebied en Natura 2000-gebieden	15
3.1 Natura 2000-gebieden in de omgeving.....	15
3.2 Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer	16
3.3 Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen	24
3.4 Natura 2000-gebied IJsselmeer.....	25
4 Effecten op Natura 2000-gebieden	27
4.1 Mogelijke effecten en de invloedssfeer van het plan.....	27
4.2 Bepaling en beoordeling van effecten	27
4.3 Cumulatieve effecten.....	32
4.4 Beoordeling van effecten inclusief cumulatie	32
5 Conclusie	33
6 Literatuur	35
Bijlage 1 Wettelijk kader	37
Bijlage 2 Verwacht gebruik surfgebied	43
Bijlage 3 Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden.....	47

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De heer Snel onderzoekt samen met de Provincie Flevoland de mogelijkheid om een watersportlocatie met verblijfplaats op de Houtribsluizen te ontwikkelen. Deze ingreep kan effecten hebben op door de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde natuurgebieden.

In het rapport wordt verslag gedaan van bronnenonderzoek en de bepaling van de effecten op beschermde Natura 2000-gebieden.

Het doel is te bepalen of de ingreep kan leiden tot overtredingen van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet). Als dat het geval is, wordt bepaald onder welke voorwaarden vergunning (Nbwet) kan worden verkregen.

1.2 Aanpak toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied ligt gedeeltelijk in het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer en in de omgeving van de Natura 2000-gebieden IJsselmeer en Oostvaardersplassen. Als het plan negatieve effecten heeft op deze gebieden, is een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: "Nbwet") vereist. Ook kunnen maatregelen om negatieve effecten te voorkomen, te verminderen of te compenseren nodig zijn. Voor een nadere uitleg van het wettelijk kader, zie bijlage 1.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een oriëntatiefase van de habitattoets, dat wil zeggen een verkennend onderzoek naar de effecten op beschermde natuurgebieden (waaronder wij in dit rapport verstaan: Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten).

De centrale vraag van deze toetsing is: bestaat er een reële kans op significante negatieve effecten op beschermde natuurgebieden of kan het optreden van significant negatieve effecten met zekerheid worden uitgesloten?

Meer in detail geeft deze rapportage antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde natuurgebieden (Natura 2000, Beschermde Natuurmonumenten) liggen binnen de invloedssfeer van het plan? Wat zijn de instandhoudingsdoelen voor deze natuurgebieden?
- Wat is de ligging van het plangebied ten opzichte van de habitattypen, de leefgebieden van soorten of andere natuurwaarden waarvoor de betreffende natuurgebieden zijn aangewezen? Welke functies heeft het plangebied en zijn invloedssfeer voor deze beschermde natuurwaarden?
- Welke effecten op beschermde natuurgebieden heeft de ingreep?

- Wat zijn de effecten van het plan als deze worden beschouwd in samenhang met andere activiteiten en plannen, met andere woorden, wat zijn de cumulatieve effecten?
- Is nader onderzoek nodig ?
- Kunnen significante effecten (inclusief cumulatieve effecten) worden uitgesloten?

De uitkomsten van het onderzoek kunnen als volgt zijn:

- Er treden met zekerheid *geen effecten* op; er is geen vergunning op grond van de NBwet nodig en evenmin aanvullende maatregelen. Wel wordt aanbevolen de conclusies van dit onderzoek aan het bevoegd gezag voor te leggen.
- *Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten.* Voor activiteiten die (mogelijk) een significant hebben is een vergunning nodig, die kan worden aangevraagd op basis van een “passende beoordeling” en na het doorlopen van de ADC-toets (zie Bijlage 1). Vooroverleg met het bevoegd gezag is noodzakelijk.
- Er zijn *(mogelijk) wel effecten, maar die zijn beperkt en zeker niet significant.* Het bevoegd gezag bepaalt of er vergunning nodig is. In de vergunningsvoorschriften kunnen maatregelen worden opgelegd om negatieve effecten te verminderen of te voorkomen. Deze maatregelen zijn niet nodig om significante effecten te voorkomen.

De effecten van de ingreep worden getoetst aan de instandhoudingsdoelen die voor de Natura 2000-gebieden gelden. Deze zijn ontleend aan de aanwijzingsbesluiten van de gebieden (Min. v. LNV 2009abc).

Vogelgegevens

Van het plangebied en omgeving zijn de meest recent beschikbare vogelgegevens gebruikt afkomstig van tellingen van Rijkswaterstaat (afdeling Water, Verkeer en Leefomgeving). De vogelgegevens zijn door Rijkswaterstaat verzameld in de periode juli 2007 tot en met juni 2012 door middel van tellingen vanuit een vliegtuig in het kader van het MWTL-meetnet. Er zijn gegevens gebruikt van de telvakken 75, 152 en 153 (figuur 1.1). De aantallen van vogels zijn in het rapport gepresenteerd als seizoensmaxima en maandgemiddelden.

Figuur 1.1 Ligging van de telvakken van watervogels nr's 75, 152 en 153. Van de andere telvakken op de kaart zijn geen gegevens opgevraagd. Kaart afkomstig van Rijkswaterstaat.

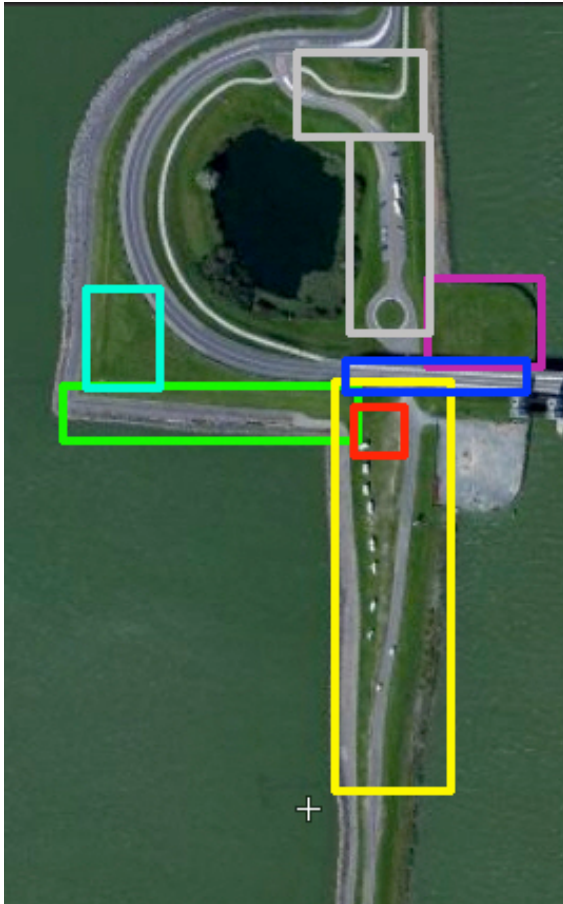
2 Ingreep en plangebied

2.1 De ingreep

Het plan bestaat uit een watersportlocatie met verblijfplaats op de Houtribsluizen te Lelystad (figuur 2.1). De doelgroep bestaat vooral uit 'kleine' watersporters zoals kite- en windsurfers, (dag)recreanten en toeristen.

Het plan is opgebouwd uit de volgende elementen (gebaseerd op informatie van de initiatiefnemer de heer Snel):

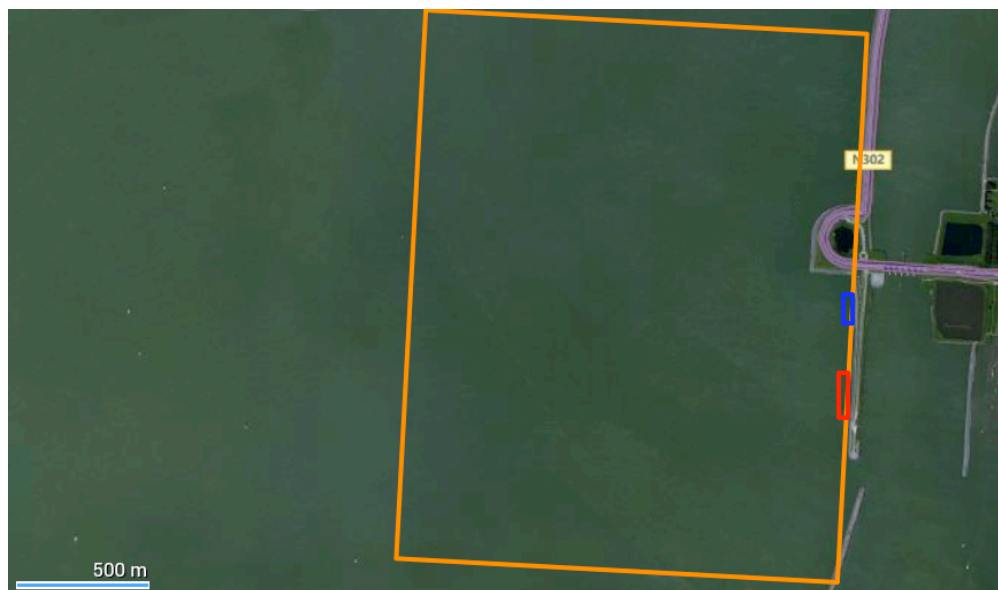
- Overnachtings- en dagplaatsen. Dit gedeelte wordt ingericht voor campers en auto's, geschikt voor zowel dag- als nachtverblijf.
- Horecagelegenheid. De horecagelegenheid bestaat uit een gebouw van twee lagen.
- Zonnepanelenweide en toeschouwersplek. De toeschouwersplek biedt capaciteit aan maximaal 500 personen.
- Uitkijk. Het uitkijkpunt biedt capaciteit aan maximaal 150 personen.
- Entree (hek met slagboom).
- Sport- en spelveld met eventuele tentenplek. Een multifunctioneel veld voor voornamelijk sport- en spelmogelijkheden. Op een beperkt aantal dagen kunnen hier tot maximaal 35 tenten staan.
- Parkeerplaatsen. Uitbreiding van de bestaande parkeergelegenheid (nu 30 plaatsen) met 15 plaatsen.
- Gebruik calamiteiteneiland. Mogelijk wordt het calamiteiteneiland (werkeiland van Rijkswaterstaat) in de toekomst (tijdelijk) gebruikt als extra sport en spel-gedeelte. Met 75 mensen en een aantal speltoestellen zoals trampolines zal het oppervlak maximaal gevuld zijn.
- Surfgebied met een aparte opstap voor windsurfers en kitesurfers. Het surfgebied begint vanaf de strekdam en is ruim 300 ha groot (figuur 2.2). De beoogde watersporten focussen zich voornamelijk op wind- en kitesurfers. In de wintermaanden bedraagt het aantal watersporters maximale enkelen per dag, in het voorjaar, zomer en najaar tot enkele tientallen per dag. Indien een evenement plaatsvindt kan het aantal watersporters op één dag maximaal enkele honderden bedragen. Evenementen kunnen het gehele jaar plaatsvinden. In bijlage 2 zijn tabellen opgenomen met de verwachte minimale en maximale aantallen gebruikers in het surfgebied.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (excl. surfgebied). Geel - Overnachtingsplaatsen en dagplaatsen. Rood - Horecagelegenheid met terras en opslag Groen - Zonnepanelenweide en toeschouwersplek, Turquoise - Uitkijk, Blauw - Entree; binnenkomst met hek, onder de brug, Paars - Sport en spel veld, eventueel tentenplek, Grijs - Parkeerplaatsen. Afbeelding overgenomen uit aangeleverde informatie initiatiefnemer.

Voor de wind- en kitesurfers is het van belang dat er voldoende wind is. Vanaf windkracht 3 tot boven 6 (maar vooral tussen 4 en 6) zijn de meeste surfers op het water. In de herfst en winter waait het het meest en het hardst. In combinatie met de (water)temperatuur is het begin van de herfst (tot ongeveer medio november) de beste periode van het jaar voor wind- en kitesurfers. In de wintermaanden wordt incidenteel gebruik gemaakt van het surfgebied. Wel kunnen er evenementen plaatsvinden met hogere aantallen gebruikers. Vanaf maart begint het seizoen voor de meeste surfers. In de zomermaanden zullen veel surfers op het water zijn vanwege de warme omstandigheden. Op lente- en zomerdagen met minder dan windkracht 3 zijn meer SUP'ers (Stand Up Paddling), kanoërs en kajakkers te verwachten.

Met afluende wind wordt er niet gesurft. Bij wind uit het zuidoosten, oosten en noordoosten zijn er dus geen surfers op het water.

Figuur 2.2 Ligging geplande surfgebied (oranje omlijning) en opstapplaatsen kitesurfers (rood) en windsurfers (blauw) aan de Houtribsluizen te Lelystad. Afbeelding overgenomen uit aangeleverde informatie initiatiefnemer.

2.2 Het plangebied

Het plangebied ligt op en aan een strekdam aan de westelijke zijde van de Houtribsluizen bij Lelystad. Het plangebied ligt geheel in de gemeente Lelystad en provincie Flevoland. De strekdam dient als waterkering en bestaat uit basaltblokken, graszode en een verharde weg. De strekdam is 700 m lang en ruim 40 m breed. Begroeiing is vrijwel alleen aan de oostzijde van de dijk te vinden, bestaande uit rietvegetatie en ruigte. De westzijde is vrijwel onbegroeid.

Aan de noordkant ligt het zogenoemde 'calamiteiteneiland' (werkeiland) van Rijkswaterstaat. Het moet direct beschikbaar zijn in geval van calamiteiten en bestaat grotendeels uit asfalt. Aan de noordkant grenst de strekdam aan een gebied van circa 220 bij 400 m. Hier ligt een vijver omgeven door struiken en rietvegetatie. Langs de vijver loopt de doorgaande autoweg van Lelystad naar Enkhuizen.

De Houtribsluizen vormen een belangrijke verbinding voor schepen tussen het Markermeer en het IJsselmeer. Het maakt onderdeel uit van de vaarroute tussen Amsterdam en Lemmer. Het bestaat uit twee schutsluizen en één spuisluis. De Houtribsluizen liggen aan het begin van de Houtribdijk, die de grens vormt tussen het IJsselmeer en het Markermeer. Deze dijk vormt ook de wegverbinding tussen Lelystad en Enkhuizen.

Het open water in het plangebied behoort tot het Markermeer en is tussen de drie en vijf meter diep. De waterbodem bestaat uit zavel met een hoog kleigehalte.

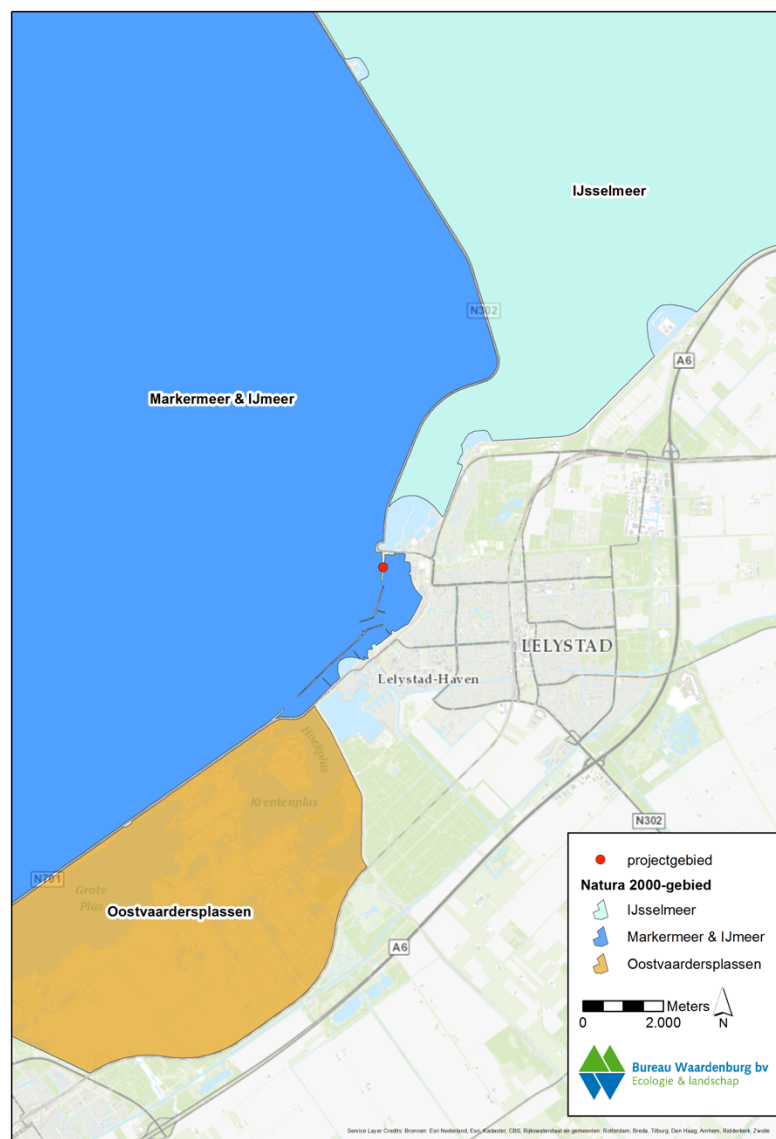
3 Plangebied en Natura 2000-gebieden

3.1 Natura 2000-gebieden in de omgeving

Het plangebied ligt grotendeels in het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer.

Het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen begint vanaf 4 km afstand van het plangebied. Het Natura 2000-gebied IJsselmeer begint vanaf 1,5 km afstand van het plangebied (figuur 3.1).

In de omgeving van het plangebied liggen geen Beschermde Natuurmonumenten (Min. v. EZ 2014).

Figuur 3.1 Ligging van het plangebied en Natura 2000-gebieden

3.2 Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer

3.2.1 Gebiedsbeschrijving, instandhoudingsdoelen en kernopgaven

Het plangebied ligt grotendeels in het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer. Het Markermeer & IJmeer is aangewezen voor één habitatype en diverse soorten van Bijlage II Habitatrichtlijn, broedvogels en niet-broedvogels (bijlage 3).

3.2.2 Voorkomen van habitattypen en soorten in Markermeer & IJmeer en in plangebied

Habitattypen, Soorten Bijlage II

Het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer is aangewezen voor het habitatype Kranswierwateren en de soorten meervleermuis en rivierdonderpad (soorten van Bijlage II Habitatrichtlijn). Het gebied is alleen aangewezen voor deze soorten voor het gedeelte van het Natura 2000-gebied waar de Habitatrichtlijn van toepassing is (Gouwzee, kustzone Muiden). Het plangebied maakt hier geen onderdeel van uit en ligt op ruime afstand (>20 km) van deze gebiedsdelen.

Broedvogels

Het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer is aangewezen voor de broedvogelsoorten aalscholver en visdief.

- Aalscholver

De aalscholver is een visetende watervogel. Het Markermeer & IJmeer heeft voor de soort een functie als foerageergebied, slaapplaats en broedgebied. De aalscholver broedt met enkele honderden paren in het Markermeer langs de Houtribdijk bij de Trintelhaven (tabel 3.1). De broedvogels van het Markermeer gebruiken, net als de vogels van de meeste andere kolonies in het IJsselmeergebied, het Markermeer en het IJsselmeer als foerageergebied (Van Rijn *et al.* 2010). Voor de Natura 2000-gebieden IJsselmeer, Markermeer & IJmeer, Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen is een gezamenlijke doelstelling geformuleerd (zogenoemde regionale doelstelling) vanwege het sterk wisselende voorkomen van de soort als broedvogel per gebied.

Het plangebied en de omgeving hebben in het broedseizoen een functie als foerageergebied. De aantallen in het voorjaar bedragen maximaal enkele honderden exemplaren.

- Visdief

De visdief is een visetende stern. Het Markermeer & IJmeer heeft voor de soort een functie als foerageergebied, slaapplaats en broedgebied. De visdief broedt met enkele honderden paren in het Markermeer; de trend is (gemeten vanaf 2003) negatief (tabel 3.1). De visdief broedt voornamelijk op de Hoeckelingsdam in het IJmeer en foera-geert in de omgeving hiervan (tot op 12 km afstand: Van der Hut *et al.* 2007). De voormalige broedlocatie op het Naviduct bij Enkhuizen is niet meer geschikt als broedgebied.

Tabel 3.1 Soorten broedvogels waarvoor Markermeer & IJmeer is aangewezen, het actuele populatieniveau (2008 t/m 2012), trend en instandhoudingsdoel (IHD) Bron: Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS), 2014.

Soort	2008	2009	2010	2011	2012	Gemiddelde 2008-2012	Trend sinds 2003	IHD
Aalscholver	579	605	572	484	393	527	?	8.000*
Visdief	469	349	147	364	184	303	-	630

Legenda trend: ++ significante sterke toename van >5% per jaar, + significante matige toename van < 5% per jaar, 0 stabiel, geen significante trend, - matige significante afname van < 5% per jaar, -- sterke significante afname van >5% per jaar, ? onzeker, geen betrouwbare trendindicatie mogelijk. * = regionale doelstelling, heeft betrekking op IJsselmeer, Markermeer & IJmeer, Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen.

Nabij het plangebied liggen drie kleine kolonies van de visdief (figuur 3.2). Op de zuidkant van de spuisluizen van de Houtribdijk broeden sinds enkele jaren enkele tientallen paren. Op het eiland direct ten zuiden van de Houtribsluizen broedden in de laatste jaren nog slechts enkele paren. Beide locaties liggen op minimaal enkele honderden meters afstand van de geplande opstapplaatsen van de wind- en kitesurfers.

Tot enkele jaren geleden broedden er op de strekdam voor de kust van de haven van Lelystad 20 paren, maar deze kolonie is inmiddels grotendeels verdwenen (mededeling dhr. S. van Rijn, Rijkswaterstaat). Een mogelijke oorzaak is verdringing door broedende kleine mantelmeeuwen, waarvan in de directe omgeving de aantallen in recente jaren sterk zijn toegenomen.

De visdieven van deze kolonies foerageren onder meer in het plangebied. De visdief kan tot 12 km afstand van de broedlocatie foerageren (Van der Hut *et al.* 2007); er is daarom veel foerageergebied (open water) in de ruime omgeving beschikbaar (inclusief open water in het stedelijk gebied van Lelystad). Dit blijkt ook uit de verspreiding van foeragerende visdieven op het Markermeer in de laatste week van april 2014, toen in de gehele oostelijke helft van het Markermeer grote aantallen foeragerende visdieven boven het open water werden geteld tijdens twee tellingen vanuit een vliegtuig (Poot *et al.* 2014).

Het plangebied ligt op circa 30 km afstand van de Hoeckelingsdam. Het plangebied wordt daarom niet als foerageergebied gebruikt door vogels afkomstig van deze kolonie.

Figuur 3.2 Ligging broedkolonies visdief voor de kust van Lelystad in 2014 (gegevens RWS). Mogelijk dat in 2014 kleine aantallen visdieven gebroed hebben op de strekdam ten zuiden van het plangebied.

Niet-broedvogels

In onderstaande tekst wordt het voorkomen van niet-broedvogels in het Markermeer & IJmeer beschreven. In tabel 3.2 zijn de seizoensgemiddelden van de betrokken soorten weergegeven. Daarnaast wordt het voorkomen van niet-broedvogels in het plangebied en directe omgeving beschreven. In tabel 3.3 zijn hiertoe de seizoensmaxima weergegeven, in tabel 3.4 de maandgemiddelden.

Tabel 3.2 Seizoensgemiddeld aantal vogels van niet-broedvogelsoorten in het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer in seizoen 2007-2008 tot en met 2011-2012, instandhoudingsdoelen en trend. Weergegeven is het seizoensgemiddelde of – maximum over betreffende jaren en de trend sinds 2002/2003. Een seizoen loopt van juli tot en met juni. * = seizoensmaximum, - = niet geteld / geen kwantitatief IHD. S = aantallen hebben betrekking op slaappleats. Bron: Netwerk Ecologische Monitoring (Sovon, RWS, CBS), gepubliceerd op www.sovon.nl 2014.

Soort	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12	Gemid- delde 07/08- 11/12	IHD	Trend sinds 02/03
Aalscholver	3.202	3.581	2.693	4.796	3.298	3.514	2.600	+
Aalscholver (s) *	-	-	-	-	-	-	-	-
Brandgans	525	917	527	815	1.377	832	160	++
Brandgans (s) *	-	-	-	5.000	12.000	8.500	-	-
Brilduiker	108	142	43	75	35	81	170	--
Dwergmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	-
Fuut	124	128	178	182	204	163	170	-
Grauwe gans	884	1.022	878	1.384	1.191	1.072	510	++
Grauwe gans (s) *	-	-	-	-	480	480	-	-
Grote zaagbek	29	37	48	51	35	40	40	-
Krakeend	140	166	219	246	234	201	90	++
Krooneend	0	0	3	1	13	3	-	+
Kuifeend	21.988	13.692	14.722	13.507	15.728	15.927	18.800	0
Lepelaar	8	7	7	8	8	8	-	++
Meerkoet	5.093	5.460	4.792	8.826	8.401	6.514	4.500	+
Nonnetje	86	38	84	204	21	87	80	-
Slobeend	70	22	47	43	44	45	20	+
Smient (s)	11.254	14.123	1.509	5.009	5.481	7.475	15.600	?
Tafeleend	5.408	8.338	5.235	2.667	7.727	5.875	3.200	?
Topper	5	0	8	65	216	59	70	?
Zwarte stern (s)*	27	0	0	0	0	5	-	--

Tabel 3.3 *Seizoensmaxima van niet-broedvogelsoorten in het plangebied en omgeving (figuur 1.1) in seizoen 2007-2008 tot en met 2011-2012. Een seizoen loopt van juli tot en met juni. NG = niet geteld. Bron: gegevens Rijkswaterstaat november 2014.*

	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12	Gemiddeld
Fuut	24	29	47	39	23	32
Aalscholver	133	4.320	27	1.434	1.205	1.424
Lepelaar	ng	ng	ng	ng	ng	0
Grauwe gans	43	0	8	82	50	37
Brandgans	6	0	0	0	15	4
Smient	0	0	0	0	0	0
Krakeend	18	2	6	57	29	22
Krooneend	ng	ng	ng	ng	ng	0
Slobeend	4	0	0	5	0	2
Tafeleend	4	6	0	40	30	16
Kuifeend	525	390	305	775	940	587
Topper	0	0	0	0	0	0
Brilduiker	9	13	24	32	12	18
Nonnetje	3	12	49	25	26	23
Grote zaagbek	20	0	7	0	133	32
Meerkoet	39	32	225	45	99	88
Dwergmeeuw	0	0	0	0	0	0
Zwarte stern	1	0	58	0	0	12

Tabel 3.4 *Maandgemiddelden van niet-broedvogelsoorten in het plangebied en omgeving (figuur 1.1) in seizoen 2007-2008 tot en met 2011-2012. Een seizoen loopt van juli tot en met juni. NG = niet geteld. Bron: gegevens Rijkswaterstaat november 2014.*

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Fuut	2	8	12	4	7	6	6	7	6	11	4	2
Aalscholver	26	765	19	2	114	0	0	5	10	287	20	243
Grauwe gans	0	1	0	0	0	3	10	5	4	1	1	33
Brandgans	3	1	0	0	0	0	1	0	0	1	2	3
Smient	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Krakeend	17	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1
Slobeend	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Krooneend	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng
Tafeleend	0	7	0	3	1	8	0	4	0	0	0	0
Kuifeend	21	299	166	68	62	126	28	160	45	34	11	39
Topper	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brilduiker	0	0	0	0	0	10	0	9	1	0	0	0
Nonnetje	0	0	0	0	0	5	10	14	2	0	0	0
Grote zaagbek	0	0	0	0	0	0	0	27	8	0	0	0
Meerkoet	56	14	5	8	17	24	19	10	6	4	2	5
Dwergmeeuw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zwarte stern	0	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Visetende watervogels

Visetende watervogels komen verspreid over het open water van het Markermeer & IJmeer voor, in tegenstelling tot vogelsoorten die gebonden zijn aan lokale waterplantenvelden of driehoeksmossels.

Het **nonnetje** en **grote zaagbek** komen in het Markermeer & IJmeer gemiddeld met enkele tientallen exemplaren voor. De soorten komen alleen in het winterhalfjaar voor. De belangrijkste gebieden liggen in de Gouwzee, langs de hele Houtribdijk en voor de kust van Lelystad (Van Rijn *et al.* 2010).

In het plangebied en omgeving komen van beide soorten *gemiddeld* genomen slechts enkele exemplaren voor. Het nonnetje en grote zaagbek maken vrijwel geen gebruik van het deel van het Markermeer waar het surfgebied in ligt (telvak 152 in figuur 1.1), maar vooral van het Markermeer ten noorden van het plangebied en het open water ten zuiden van de Houtribsluizen (telvakken 75 en 153 in figuur 1.1) (zie tabel 3.5). De *maximale* aantallen bedragen in de wintermaanden (december t/m februari) enkele tientallen exemplaren. Deze hogere aantallen worden veroorzaakt door het concentreren van deze soorten in wakken in perioden wanneer grote delen van het Markermeer bevroren zijn (o.a. januari/februari 2010 en februari 2012, gegevens RWS).

Tabel 3.5 Seizoensmaxima van nonnetje en grote zaagbek binnen de telgebieden in de omgeving van het plangebied (figuur 1.1) in seizoen 2007-2008 tot en met 2011-2012. Een seizoen loopt van juli tot en met juni. Bron: gegevens Rijkswaterstaat november 2014.

seizoen	nonnetje telgebied			grote zaagbek telgebied		
	152	75	153	152	75	153
2007-08	0	3	0	0	0	20
2008-09	6	0	6	0	0	0
2009-10	19	30	0	5	2	0
2010-11	0	1	24	0	0	0
2011-12	0	0	26	2	0	131

De **fuut** komt in het Markermeer & IJmeer het gehele jaar voor met gemiddeld 150 exemplaren. In het winterhalfjaar liggen de belangrijkste gebieden o.a. voor de kust van Muiden en voor de Houtribsluizen. In de ruitijd, wanneer de vogels extra kwetsbaar zijn voor verstoring omdat ze tijdelijk niet kunnen vliegen, liggen de belangrijkste gebieden voor de kust van Lelystad, langs de hele Houtribdijk en langs het hele IJmeer (Van Rijn *et al.* 2010).

In het plangebied en omgeving komt het gehele jaar gemiddeld een tiental exemplaren voor. In de ruitijd heeft het plangebied en omgeving geen bijzondere functie voor de fuut.

De **aalscholver** komt verspreid over het gehele Markermeer & IJmeer voor. De belangrijkste aantallen zijn aanwezig in het zomerhalfjaar wanneer de broedkolonies bezet zijn (Van Rijn *et al.* 2010).

Het plangebied en omgeving wordt vooral in het zomerhalfjaar door aalscholvers gebruikt als foerageergebied. De aantallen in deze maanden bedragen gemiddeld enkele honderden exemplaren.

De **dwergmeeuw** en **zwarte stern** zijn ook visetende watervogels. Ze bemachtigen het voedsel aan het wateroppervlak door vanuit de lucht het water in te duiken. De dwergmeeuw is in het voorjaar en in het najaar in het Markermeer & IJmeer aanwezig, met een piek in september. Dwergmeeuwen zijn vooral in het oostelijke deel van het gebied aanwezig. De zwarte stern kwam tot voor kort in de zomermaanden nog talrijk voor in het Markermeer & IJmeer. Inmiddels is het belang van het gebied afgenomen omdat veel vogels tegenwoordig gebruik maken van de grote regionale slaappleaats op het eiland De Kreupel in het IJsselmeer en omdat voorheen geschikte slaappleaatsen in het Markermeer verruigden (Van Rijn *et al.* 2010).

In het plangebied en omgeving komt de zwarte stern in de (na)zomer sporadisch voor met maximaal enkele tientallen exemplaren. De dwergmeeuw is zo goed als afwezig in het plangebied.

Macrofauna-, benthos en waterplantenetende vogels

De soorten die benthos en waterplanten eten, zijn gebonden aan het voorkomen van driehoeksmossels en waterplantenvelden. Soorten die macrofauna eten zijn voornamelijk gebonden aan de ondiepere wateren met waterplanten. Hoge dichtheden driehoeksmosselen liggen vooral in het westelijke deel van het Markermeer en in het hele IJmeer. De soorten die driehoeksmosselen eten doen dit voornamelijk 's nachts; overdag rusten deze soorten op windluwe plekken die afhankelijk van de windrichting overal langs de kust van het Markermeer & IJmeer kunnen liggen.

De omgeving van het plangebied biedt bij iedere windrichting luwte voor watervogels. Het surfgebied zelf biedt vooral luwte bij wind uit het noordoosten, oosten en zuidoosten. Bij een zuidelijke en noordelijke windrichting biedt het surfgebied beperkt luwte. Bij andere windrichtingen zijn in het surfgebied geen luwtemogelijkheden.

Velden met de waterplant kranswier zijn favoriet voor veel waterplantenetters. De waterplanten zijn vanaf de nazomer tot aan het begin van de winter beschikbaar voor watervogels. In het Markermeer en IJmeer komt bijna 700 ha velden met kranswier voor, vooral in de Gouwzee en de kustzone van Muiden (Van Rijn *et al.* 2010). Hier is ook veel rust aanwezig en zijn de waterplanten door de geringe waterdiepte makkelijker bereikbaar. Deze gebieden vormen binnen het Natura 2000-gebied dan ook de belangrijkste gebieden voor herbivore watervogels. De soorten die macrofauna eten komen ook voornamelijk voor op plekken waar waterplanten aanwezig zijn (Van Rijn *et al.* 2010).

In de omgeving van het plangebied komen (vrijwel) geen waterplanten voor (Van Rijn *et al.* 2010).

De **meerkoet** komt in de nazomer en najaar vooral voor in de Gouwzee en voor de kust van Muiden. In de wintermaanden foerageert de meerkoet op gras en/of

driehoeksmosselen. De soort is dan vooral langs de Noord-Hollandse kust aanwezig (Van Rijn *et al.* 2010).

In het plangebied en omgeving komt de meerkoet met gemiddeld enkele tientallen exemplaren in de zomer (juli) en in de wintermaanden (november-februari) voor.

De **krakeend** komt jaarrond met gemiddeld enkele honderden exemplaren voor in het Markermeer & IJmeer. De krakeend is voornamelijk gebonden aan waterplanten op stortstenen oevers en komt verspreid over de gehele kust van het Markermeer & IJmeer voor (Van Rijn *et al.* 2010).

In het plangebied en omgeving komt de krakeend alleen in de zomer (juli) voor. De aantallen bedragen dan gemiddeld enkele tientallen exemplaren.

De **slobeend** komt jaarrond in het Markermeer & IJmeer voor met gemiddeld meerdere tientallen exemplaren. De soort foerageert aan het wateroppervlak op macrofauna, voornamelijk waar veel waterplanten aanwezig zijn. De meeste slobeenden komen voor langs het noordelijk deel van de Houtribdijk en IJmeer (Van Rijn *et al.* 2010).

In het plangebied en omgeving is de slobeend vrijwel afwezig.

De **tafeleend** komt met gemiddeld duizenden exemplaren voor in het Markermeer & IJmeer. In oktober tot en met februari foerageert de soort vooral op driehoeksmosselen. De soort rust dan overdag in grote groepen op windluwe plekken, vooral in de Gouwzee en de kust voor Muiden. 's Nachts wordt gefoerageerd op driehoeksmosselen in het IJmeer en de westelijke helft van het Markermeer. In de nazomer foerageert de tafeleend vooral op waterplanten, met name in de Gouwzee en de kust voor Muiden (Van Rijn *et al.* 2010).

In het plangebied en omgeving komt de tafeleend alleen in de nazomer en winterhalfjaar voor. De aantallen zijn beperkt tot gemiddeld enkele exemplaren.

De **kroneend** komt alleen in de Gouwzee en de kust voor Muiden voor, omdat alleen hier voedsel (kranswieren) aanwezig is. De kroneend is in de (na)zomer aanwezig (Van Rijn *et al.* 2010).

De **kuifeend** komt met name in het winterhalfjaar met vele duizenden exemplaren in het Markermeer & IJmeer voor. De soort gebruikt overdag windluwe delen van het Markermeer & IJmeer om te rusten. In de ruitijd (augustus) liggen de belangrijkste gebieden langs de Houtribdijk (tot enkele duizenden exemplaren) en in de Gouwzee (enkele honderden). Omdat de kuifeend in de ruitijd niet kan vliegen is de soort dan extra kwetsbaar voor verstoring (Van Rijn *et al.* 2010).

In het plangebied en omgeving komt de kuifeend in de ruitijd met gemiddeld enkele honderden exemplaren voor. In het winterhalfjaar komen gemiddeld vele tientallen exemplaren voor.

De **topper** en **brilduiker** foerageren voornamelijk op driehoeksmosselen en komen in het Markermeer & IJmeer voor in het winterhalfjaar. De topper komt alleen voor langs de Houtribdijk nabij Enkhuizen. De brilduiker komt in het winterhalfjaar met enkele honderden exemplaren voor, voornamelijk in de Gouwzee en voor de kust van het IJmeer (Van Rijn *et al.* 2010).

In het plangebied en omgeving komt de brilduiker in de wintermaanden met gemiddeld een tiental exemplaren voor. De topper komt hier niet voor.

Grauwe gans, **brandgans** en **smient** maken in het winterhalfjaar gebruik van windluwe delen langs de Noord-Hollandse kust. De aantallen van vooral smient zijn groot (vele duizenden exemplaren), en die van grauwe gans en brandgans zijn overdag beperkt tot honderden exemplaren, maar de aantallen van overnachtende brandganzen zijn veel hoger (Van Rijn *et al.* 2010).

In het plangebied en omgeving komt de grauwe gans met gemiddeld een tiental exemplaren voor. De brandgans en smient zijn zo goed als afwezig.

De **lepelaar** komt vooral in het voorjaar en zomer voor in de ondiepe delen van het Markermeer & IJmeer zoals langs het noordelijke deel van de Houtribdijk en Hoeckelingsdam. De aantallen kunnen oplopen tot enkele tientallen exemplaren (Van Rijn *et al.* 2010).

Het plangebied en omgeving is niet of nauwelijks geschikt voor de lepelaar wegens het ontbreken van doorwaadbare ondieptes.

3.3 Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen

3.3.1 Gebiedsbeschrijving, instandhoudingsdoelen en kernopgaven

Het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen begint vanaf 4 km afstand ten zuiden van het plangebied. De Oostvaardersplassen is aangewezen voor diverse soorten broedvogels en niet-broedvogels (bijlage 3).

3.3.2 Voorkomen van habitattypen en soorten in de Oostvaardersplassen

Broedvogels

De meeste soorten broedvogels waar het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen voor is aangewezen (bijlage 3), zijn gebonden aan het gebied of de directe omgeving zelf (Van der Vliet *et al.* 2011). De omgeving van het plangebied ligt te ver weg van de Oostvaardersplassen om gebruikt te kunnen worden. Het gebied is wegens het

ontbreken van (doorwaadbare) ondieptes ongeschikt voor de soorten (grote zilverreiger, lepelaar) die op grotere afstand van de broedgebieden kunnen foerageren.

Niet-broedvogels

De meeste soorten niet-broedvogels waar het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen voor is aangewezen (bijlage 3), slapen en foerageren in hetzelfde gebied. Enkele soorten (tafeleend, kuifeend en nonnetje) slapen in de Oostvaardersplassen en foerageren in de ruime omgeving. De kuifeend en tafeleend foerageren 's nachts mogelijk in de omgeving van het plangebied en slapen overdag in de Oostvaardersplassen. De vogeltellingen van de omgeving van het plangebied vinden overdag plaats, waardoor dit geen goed beeld geeft van de nachtelijke aantallen. Gebieden met voor deze watervogels bereikbare driehoeksmosselen bevinden zich vooral in het IJmeer en de westelijke helft van het Markermeer (Van Rijn *et al.* 2010); het belang van de omgeving van het plangebied is daarom beperkt als mogelijk nachtelijk foerageergebied.

De in het plangebied en omgeving voorkomende nonnetjes (tabel 3.4) slapen 's nachts mogelijk in de Oostvaardersplassen.

3.4 Natura 2000-gebied IJsselmeer

3.4.1 Gebiedsbeschrijving, instandhoudingsdoelen en kernopgaven

Het Natura 2000-gebied IJsselmeer begint vanaf 1,5 km afstand ten noordoosten van het plangebied. Het IJsselmeer is aangewezen voor diverse soorten habitattypen, soorten van Bijlage II Habitatrichtlijn, broedvogels en niet-broedvogels (bijlage 3).

3.4.2 Voorkomen van habitattypen en soorten in het IJsselmeer

Habitattypen

De habitattypen waar het IJsselmeer voor is aangewezen (H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, H6430 Ruigten en zomen – subtype A en B, H7140 Overgangs- en trilvenen -subtype A, zie verder bijlage 3) komen voor langs de Friese IJsselmeerkust en de Noord-Hollandse kust (Rijkswaterstaat 2010). In de ruime omgeving van het plangebied komen geen habitattypen voor die aangewezen zijn voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer.

Soorten Bijlage II

- Rivierdonderpad

De rivierdonderpad leeft vooral op kunstmatig substraat in de oeverzone (vooral basaltblokken) maar deze vis kan ook op mosselbanken of zandbodems voorkomen. In het IJsselmeer is de rivierdonderpad sinds de jaren '90 sterk afgenomen.

De rivierdonderpad komt langs de gehele Houtribdijk voor (Van Rijn *et al.* 2010), maar

de IJsselmeerzijde van de Houtribdijk maakt geen onderdeel uit van het plangebied.

- Meervleermuis

De meervleermuis gebruikt het IJsselmeer als foerageergebied. Deze vleermuis jaagt in de nacht op insecten boven open water en oevers. Het gedeelte van het IJsselmeer dat alleen onder de Vogelrichtlijn valt (waaronder de ruime omgeving van het plangebied) is niet meer aangewezen voor de meervleermuis (Min. v. EZ 2013). De meervleermuis verblijft overdag in gebouwen in de wijde omgeving. In het plangebied en directe omgeving zijn geen verblijfplaatsen van de meervleermuis (Van Rijn *et al.* 2010).

Broedvogels

- Aalscholver

De aalscholver broedt met in totaal circa 5.000 paren in kolonies in de Ven (Enkhuizen) en op het eiland de Kreupel. Voor de Natura 2000-gebieden IJsselmeer, Markermeer & IJmeer, Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen is een gezamenlijke doelstelling geformuleerd (zogenoemde regionale doelstelling) vanwege het sterk wisselende voorkomen van de soort per gebied.

De omgeving van het plangebied wordt het gehele jaar gebruikt door foeragerende aalscholvers. Tijdens het broedseizoen maken de aalscholvers dagelijks foerageervluchten van de kolonies naar de foerageergebieden, waaronder de omgeving van het plangebied. De maximale foerageerafstand vanaf de kolonie bedraagt 70 km (van Dam *et al.* 1995). Het plangebied en omgeving maakt slechts een klein deel uit van het totaal beschikbare foerageergebied voor broedende aalscholvers in het IJsselmeer.

- Roerdomp, porseleinhoen, snor, rietzanger, bruine kiekendief en kempfaan.

De roerdomp, porseleinhoen, snor, rietzanger en bruine kiekendief broeden in moerassen, de kempfaan op natte graslanden. De soorten komen vooral voor in de buitendijkse gebieden van de Friese IJsselmeerkust (Rijkswaterstaat 2010). De broedvogels foerageren in het gebied of tot enkele km's daarbuiten (Van der Vliet *et al.* 2011). Wegens de grote afstand tot de broedgebieden heeft het plangebied daarom geen functie voor deze soorten.

Niet-broedvogels

Hoewel er veel uitwisseling is van vogels tussen het IJsselmeer en het Markermeer, heeft het plangebied zelf geen noemenswaardige functie voor de niet-broedvogelsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied IJsselmeer is aangewezen (Van Rijn *et al.* 2010). In onderhavige studie is aangenomen dat de niet-broedvogelsoorten die van het plangebied gebruik maken (zie tabel 3.2 en 3.3) gebonden zijn aan en behoren tot het Natura 2000-gebied Markermeer en IJmeer. Niet-broedvogelsoorten waarvoor het IJsselmeer wél is aangewezen, maar het Markermeer en IJmeer niet (o.a. kleine zwaan, enkele ganzensoorten, wintertaling, wilde eend, pijlstaart en steltlopersoorten, zie bijlage 3), komen niet of incidenteel in (de omgeving van) het plangebied voor.

4 Effecten op Natura 2000-gebieden

4.1 Mogelijke effecten en de invloedssfeer van het plan

De volgende mogelijke effecten van het plan worden in dit rapport beschreven en hieronder toegelicht. Daarbij wordt (waar mogelijk) een onderscheid gemaakt tussen effecten tijdens de aanleg en effecten in de gebruiksfase.

- Verlies van areaal of leefgebied door ruimtebeslag.

In de aanleg- en gebruiksfase worden gebouwen, parkeerplaatsen en andere voorzieningen gerealiseerd op de strekdam en een deel van de Houtribsluizen. Dit neemt ruimte in beslag en kan ten koste gaan van leefgebied van beschermde habitats en/of soorten.

- Verstoring door beweging, licht en geluid.

In de aanleg- en gebruiksfase kan door werkzaamheden en activiteiten op de strekdam en Houtribsluizen verstoring optreden in nabijgelegen Natura 2000-gebieden. In de gebruiksfase kan door gebruik van het surfgebied door waterrecreanten verstoring optreden in het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer.

Voor de bepaling van de effecten op vogels van het gebruik van het gebied door waterrecreatie is een generieke verstoringssafstand gehanteerd (zie tekstkader § 4.2.3). Hierbij is aangesloten bij de methodiek van de effectbepaling van kite- en windsurflocaties in het kader van het Beheerplan Natura 2000 (WiBo & BuWa 2011).

4.2 Bepaling en beoordeling van effecten

4.2.1 Effecten op habitattypen en soorten van Bijlage II Habitatrichtlijn

Het plangebied ligt deels in het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer. Habitattypen en soorten van Bijlage II Habitatrichtlijn zijn alleen aangewezen voor de gebieden die onder de Habitatrichtlijn vallen. Binnen het Markermeer & IJmeer vallen alleen de gebiedsdelen Gouwzee en kustzone Muiden onder de Habitatrichtlijn. Binnen het nabijgelegen Natura 2000-gebied IJsselmeer valt alleen een deel van de Friese Kust onder de Habitatrichtlijn.

Er is geen sprake van directe aantasting van beschermde habitattypen of leefgebied van soorten van Bijlage II Habitatrichtlijn. Ook van indirecte aantasting is geen sprake, omdat het plangebied op ruime afstand (>20 km) ligt van deze gebieden in zowel het Markermeer als in het IJsselmeer. Effecten op instandhoudingsdoelen van habitattypen en soorten van Bijlage II Habitatrichtlijn zijn daarom in zowel de aanleg- als gebruiksfase uitgesloten.

4.2.2 Effecten op niet-broedvogels

Bij gebruik door waterrecreatie van het surfgebied wordt uitgegaan van een verstoringgebied gelijk aan het surfgebied en een verstoringafstand (700, 400 of 300 m, zie tekstkader) afhankelijk van de recreatievorm ten noorden, westen en zuiden van het surfgebied. Er is uitgegaan van de maximale aantallen gebruikers (inclusief gedurende evenementen) en temporele variatie hierin zoals opgenomen in bijlage 2.

Verstoring van vogels door waterrecreatie

(gebaseerd op: Nadere effectenanalyse huidige activiteiten IJsselmeergebied; WiBo & BuWa 2011)

Kitesurfen

Er is momenteel nog weinig informatie voorhanden over effecten van kitesurfen op vogels. In twee beschikbare onderzoeken zijn verstoringafstanden vastgesteld variërend van enkele honderden meter voor vogels op hoogwatervluchtplaatsen tot vele honderden meters (of zelfs een kilometer) voor vogel op open water (Van Rijn *et al.* 2006; Jansen 2009). Omdat kitesurfers zich op het water, net als windsurfers meestal snel verplaatsen en geen vaste route volgen, zijn de bewegingen voor vogels onvoorspelbaar.

Vanwege de grote hoogte en grillige bewegingen van de kites in de lucht, zal de verstoring naar verwachting groter zijn dan van windsurfers. Net als windsurfen kan kitesurfen ook goed in ondiep water worden beoefend en komen surfers vaak in gebieden waar andere vormen van waterrecreatie niet of weinig actief zijn. Door de combinatie van deze aspecten is te verwachten dat kitesurfen grote aantallen vogels van veel verschillende soorten over een grote afstand kunnen verstoren (Krijgsveld *et al.* 2008). Verstoring is vooral van invloed op soorten van ondieptes, soorten die in grote groepen voorkomen en soorten die op rustplaatsen zitten in de omgeving van de surfgebieden. Voor de effectbepaling is voor deze groepen voorzichtigheidshalve een generieke verstoringafstand van kitesurfers van **700 m** gehanteerd, gebaseerd op gegevens samengevat in Krijgsveld *et al.* (2008). Binnen het verstoorde gebied worden vrijwel alle vogels verstoord als de surfers aanwezig zijn. De effecten op broedvogels zijn naar verwachting geringer omdat deze over het algemeen minder verstoringgevoelig zijn (Krijgsveld *et al.* 2008) en/of niet op open water zitten.

Windsurfen

Over het algemeen is de verstoring die veroorzaakt wordt door windsurfers groter dan de verstoring door motor- en zeilboten, maar kleiner dan de verstoring door kitesurfers (Krijgsveld *et al.* 2008). Slechts enkele surfers kunnen al een groot effect hebben, zodat de aanwezigheid van windsurfers op een meer waarschijnlijk belangrijker is dan het totale aantal surfers (Vos 1986; Jansen 2009). Voor de effectbepaling is voorzichtigheidshalve een generieke verstoringafstand van **400 m** gehanteerd, gebaseerd op gegevens in Krijgsveld *et al.* (2008) en Jansen (2009). Binnen het verstoorde gebied worden vrijwel alle vogels verstoord als de surfers aanwezig zijn. De effecten op broedvogels zijn naar verwachting geringer omdat deze over het algemeen minder verstoringgevoelig zijn (Krijgsveld *et al.* 2008) en/of niet op open water zitten.

Overige waterrecreatie

Voor verstoringafstanden van vogels door andere vormen van waterrecreatie (SUP'ers, kanoërs en kajakers) is informatie gebruikt uit Platteeuw & Beekman (1994), Lensink *et al.* (2007) en andere bronnen die zijn samengevat in Krijgsveld *et al.* (2008). De range in verstoringafstanden uit de literatuur is onderverdeeld in drie klassen: zeer verstoringgevoelig (500 m), verstoringgevoelig (300 m), weinig verstoringgevoelig (100 m). In de omgeving van het plangebied komen op geregelde basis alleen watervogels voor met een verstoringafstand van 300 m of minder. Er is daarom een generieke verstoringafstand van **300 m** gehanteerd.

Voor wat betreft de verspreiding en het voorkomen van vogels is uitgegaan van de tabellen in hoofdstuk 3. Het verstoringsgebied is echter kleiner dan het ruimere gebied waarin het voorkomen van vogels is beschreven (figuur 1.1). In de effectbepaling is hier rekening mee gehouden door de functionaliteit voor vogels van het verstoringsgebied ten opzichte van het totale gebied (plangebied en omgeving) te bepalen. Het gebied ten oosten van de strekdam ligt bijvoorbeeld buiten het surfgebied en het surfgebied is hier voor vogels die achter de strekdam verblijven (grotendeels) aan het oog onttrokken. Daarom treedt hier slechts in beperkte mate verstoring op.

Effecten als gevolg van waterrecreatie in het surfgebied

Het **nonnetje**, **grote zaagbek** en het grootste deel van de aantallen van **fuut** komen in de wintermaanden (december – maart) voor. In de wintermaanden wordt het surfgebied door surfers weinig gebruikt (zie paragraaf 2.1 en bijlage 2), maar op enkele dagen per maand kunnen surfers actief zijn of kan er een surfevenement plaatsvinden.

De aantallen in en rond het surfgebied bedragen van nonnetje en grote zaagbek gemiddeld maximaal enkele en van fuut in de winter enkele tientallen exemplaren. Piekaantallen worden veroorzaakt door concentraties in wakken tijdens vorstperiodes wanneer het plangebied ongeschikt is voor recreatie op het water.

Bij het (overigens beperkte) gebruik in de wintermaanden door kite- en windsurfers van het surfgebied, kunnen deze kleine aantallen vogels uitwijken naar rustiger gelegen gebieden bijvoorbeeld direct ten noorden en zuiden van het surfgebied. Ook in het gebied ten oosten van het plangebied (telgebied 153 in figuur 1.1) is buiten de verstoringscontour van de surfactiviteiten voldoende uitwijkmogelijkheid. Er is derhalve sprake van een gering verlies van leefgebied voor de betrokken soorten als gevolg van verstoring door de surfactiviteiten. Dit heeft geen invloed op het realiseren van de instandhoudingsdoelen van deze soorten. Significante negatieve effecten zijn uitgesloten.

De **zwarte stern** komt in augustus sporadisch in het surfgebied en omgeving voor. De zwarte stern kan bij recreatief gebruik van het surfgebied uitwijken naar rustig gelegen open water in de gehele omgeving van het surfgebied. Er is daarom geen sprake van maatgevende verstoring. Effecten op instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer zijn uitgesloten.

De **kuifeend** (en in mindere mate **tafeleend**) gebruikt o.a. de omgeving van het surfgebied in augustus om te ruien. De aantallen bedragen hier dan gemiddeld honderden vogels. Gedurende de rui kan de kuifeend niet vliegen en is gebonden aan rustig gelegen gebieden. De kuifeend komt in de ruiperiode langs de gehele Houtribdijk ten noorden van de Houtribsluizen voor. Bij recreatief gebruik van het surfgebied wordt het surfgebied en een deel van de omgeving ongeschikt voor de kuifeend om te ruien. Aangrenzend is ten noorden van de Houtribsluizen wel een ruim, rustig gelegen gebied beschikbaar waarnaar de eenden kunnen uitwijken. Dit

gebied is voor recreatie (inclusief kanoërs en kajakkers) weinig geschikt door de aanwezigheid van veel visfinken. Er is derhalve sprake van een gering verlies van leefgebied voor ruiende kuifeenden als gevolg van verstoring door de (surf)activiteiten. Dit heeft geen invloed op het realiseren van het instandhoudingsdoel van deze soort. Significante negatieve effecten zijn uitgesloten.

In de wintermaanden komen gemiddeld tientallen rustende **kuifeenden** en in mindere mate **tafeleend**, **brilduiker**, **meerkoet** en **krakeend** in het surfgebied en omgeving voor. Deze vogels gebruiken het gebied hoofdzakelijk als rustgebied bij een oostelijke windrichting, omdat dan lichte beschikbare is. Het surfgebied wordt bij een oostelijke windrichting niet of nauwelijks gebruikt door surfers. In het winterhalfjaar is het gebruik door andere watersporters ook minimaal (zie bijlage 2). Er is derhalve sprake van een gering verlies van leefgebied voor de betrokken soorten als gevolg van verstoring door de (surf)activiteiten. Dit heeft geen invloed op het realiseren van de instandhoudingsdoelen van deze soorten. Significante negatieve effecten zijn uitgesloten.

Voor mogelijke effecten op **aalscholver** wordt verwezen naar paragraaf 4.2.3.

Het plangebied en de directe omgeving heeft (overdag) geen noemenswaardige functie voor andere niet-broedvogelsoorten waarvoor de Natura 2000-gebieden Markermeer & IJmeer, IJsselmeer en/of Oostvaardersplassen zijn aangewezen. Effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelen van deze niet-broedvogels zijn daarom uitgesloten.

Effecten als gevolg van waterrecreatie in de ruime omgeving

Het is mogelijk dat het gebruik van het surfgebied door kleine watersport (SUP'ers, kanoërs en kajakkers) ook leidt tot een toename van deze vormen van recreatie buiten het surfgebied. Dit zal echter vooral plaatselijk in de omgeving van het surfgebied het geval zijn. De kustzone van de Houtribdijk is slechts beperkt geschikt voor waterrecreatie door de aanwezigheid van vaste fuikopstellingen. Ook de Houtribsluizen zijn door de intensief gebruikte scheepvaartroutes weinig geschikt, evenals de geleidingsdammen ten zuiden van het surfgebied. Eventuele verontrusting van aanwezige watervogels in deze gebieden is daarom op te vatten als incidenten. De kleine aantallen vogels die in het recreatie seizoen in (de directe omgeving van) het plangebied door SUP'ers, kanoërs en kajakkers worden verstoord, kunnen uitwijken naar open water in de omgeving binnen het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer. Er is derhalve sprake van een gering verlies van leefgebied voor de betrokken soorten als gevolg van verstoring door de (surf)activiteiten. Dit heeft geen invloed op het realiseren van de instandhoudingsdoelen van deze soorten. Significante negatieve effecten zijn uitgesloten.

Effecten als gevolg van recreatief gebruik strekdam

De strekdam in het plangebied is in de huidige situatie openbaar toegankelijk voor voetgangers en verkeer. Op en rond de strekdam zijn door de huidige verstoring daarom al beperkt vogels aanwezig. Een toename van recreatie leidt daarom op

voorhand tot een zeer beperkte aanvullende verstoring van vogelsoorten met instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000-gebieden. Dit heeft geen invloed op het realiseren van de instandhoudingsdoelen van deze soorten. Significant negatieve effecten zijn uitgesloten. Ruimtebeslag heeft geen effecten, omdat de strekdam geen functioneel leefgebied voor de hiervoor beschreven niet-broedvogels vormt.

4.2.3 Effecten op broedvogels

De **visdief** broedt in de nabijheid van het plangebied op de Houtribsluizen (eiland en spuisluis). Het is mogelijk dat het gebruik van het surfgebied door kleine watersport (SUP'ers, kanoërs en kajakkers) ook leidt tot een toename van deze vormen van recreatie buiten het surfgebied. De broedlocaties op de Houtribsluizen (eiland en spuisluis) blijven voor recreatie echter ontoegankelijk en zijn niet dichtbij te benaderen. Ook vormt dit gebied geen interessant vaardoel vanwege de aanwezigheid van scheepvaartroutes. Effecten van kleine watersport op het behalen van het instandhoudingsdoel van de visdief als broedvogel van het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer zijn uitgesloten.

De visdieven foerageren boven open water in het surfgebied en de ruime omgeving. Het gebruik van het surfgebied door visdieven valt samen met het hoogseizoen van waterrecreatie. De visdieven die gebruik maken van het surfgebied kunnen uitwijken naar nabijgelegen open water elders in het Markermeer. In de gehele omgeving van het surfgebied is rustig gelegen open water ruim beschikbaar. De vogels van de broedkolonies hebben binnen de maximale foerageerafstand gerekend vanaf de kolonie (12 km: Van der Hut *et al.* 2007) veel foerageergebied (open water) tot de beschikking (delen van het Markermeer en IJsselmeer). Het surfgebied maakt hier slechts een zeer klein deel van uit. Er is derhalve sprake van een gering verlies van leefgebied voor de visdief als gevolg van verstoring door de (surf)activiteiten. Dit heeft geen invloed op het realiseren van het instandhoudingsdoel van deze soort. Significant negatieve effecten zijn uitgesloten.

De broedkolonie van de **aalscholvers** bij Trintelhaven, ligt op meer dan 10 km afstand van het plangebied. Het is niet uitgesloten dat in het zomerhalfjaar een enkele kanoër of kajaker tot aan de broedkolonie vaart. De omgeving van de broedkolonie is vanwege de afstand en aanwezigheid van vaste fuikopstellingen echter weinig aantrekkelijk als vaardoel. Ook is de broedkolonie lastig te betreden. Incidenteel bezoek aan het open water nabij de kolonie door kanoërs of kajakkers heeft geen invloed op het realiseren van het instandhoudingsdoel van deze soort. Significant negatieve effecten zijn uitgesloten.

De aalscholver komt vooral in het zomerhalfjaar in het surfgebied en omgeving voor. De aantallen bedragen dan gemiddeld honderden exemplaren. Het gaat hoofdzakelijk om foeragerende broedvogels afkomstig van kolonies uit de omgeving (Trintelhaven, De Ven, Oostvaardersplassen). Het gebruik van het surfgebied door aalscholvers valt samen met het hoogseizoen van waterrecreatie. De aalscholvers die gebruik maken van het surfgebied kunnen uitwijken naar nabij gelegen open water. In de gehele

omgeving van het surfgebied is rustig gelegen open water ruim beschikbaar. De vogels van de broedkolonies hebben zeer veel foerageergebied (open water) tot hun beschikking (vrijwel het gehele Markermeer en IJsselmeer), waar het surfgebied maar een zeer klein deel van uitmaakt. Ter illustratie: de omvang van het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer bedraagt circa 68.460 hectare, de omvang van het surfgebied circa 300 hectare (<0,5%). Er is derhalve sprake van een gering verlies van leefgebied voor foeragerende aalscholvers als gevolg van verstoring door de surfactiviteiten. Dit heeft geen invloed op het realiseren van de instandhoudingsdoelen van deze soort voor de nabijgelegen Natura 2000-gebieden Markermeer & IJmeer, IJsselmeer en Oostvaardersplassen. Significant negatieve effecten zijn uitgesloten.

Het plangebied en omgeving heeft (overdag) geen functie voor andere broedvogelsoorten die voor de Natura 2000-gebieden IJsselmeer en Oostvaardersplassen zijn aangewezen. Effecten op instandhoudingsdoelen van broedvogels van deze gebieden zijn daarom uitgesloten.

4.3 Cumulatieve effecten

Het effect van de in voorliggend rapport getoetste watersportlocatie en surfactiviteiten bij de Houtribsluizen op het behalen van de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden Markermeer & IJmeer, IJsselmeer en Oostvaardersplassen is zo klein dat het in cumulatie met de effecten van andere concrete plannen en projecten in de omgeving (ongeacht de grootte van deze effecten), niet de oorzaak kan zijn voor het optreden van significant negatieve effecten. Hierbij is geen rekening gehouden met plannen die nog in een zeer pril stadium verkeren en waarvan realisatie absoluut nog niet zeker is (b.v. Markerwadden).

4.4 Beoordeling van effecten inclusief cumulatie

De aanleg en het gebruik van de geplande watersportlocatie nabij de Houtribsluizen in de gemeente Lelystad heeft geen effecten op habitattypen of soorten van bijlage II waarvoor het Markermeer & IJmeer, IJsselmeer en/of de Oostvaardersplassen zijn aangewezen. Ook zijn er veel soorten broedvogels en niet-broedvogels waarvoor het optreden van effecten op voorhand kan worden uitgesloten omdat ze niet of sporadisch in het plangebied voorkomen (zie tabellen 3.3 en 3.4). Op grond van de in dit rapport gepresenteerde objectieve gegevens zijn negatieve effecten als gevolg van de ingreep, afzonderlijk of beschouwd in samenhang met andere plannen of projecten, op enkele instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer niet uit te sluiten. Het betreft een gering verlies van leefgebied voor visdief en aalscholver (broedvogels) en fuut, grauwe gans, krakeend, kuifeend, tafeleend, brilduiker, grote zaagbek, nonnetje en meerkoet (niet-broedvogels). De effecten van het initiatief als geheel zijn dusdanig klein dat het optreden van significante effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelen van het Markermeer & IJmeer met inbegrip van cumulatie met zekerheid uitgesloten kan worden.

5 Conclusie

Het gebruik van de geplande watersportlocatie nabij de Houtribsluizen in de gemeente Lelystad kan negatieve effecten veroorzaken op het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer, in het licht van de instandhoudingsdoelen voor aalscholver en visdief (broedvogels) en fuut, grauwe gans, krakeend, kuifeend, tafeleend, brilduiker, grote zaagbek, nonnetje en meerkoet (niet-broedvogels). De effecten van het initiatief als geheel zijn dusdanig klein dat het optreden van significante effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelen van het Markermeer & IJmeer met inbegrip van cumulatie met zekerheid uitgesloten kan worden.

6 Literatuur

- Dam, C. van, A.D. Buijse, W. Dekker, M. R. van Eerden, J.G.P. Klein Breteler & R. Veldkamp, 1995. Aalscholvers en beroepsvisserij in het IJsselmeer, het Markermeer en Noordwest-Overijssel. Rapport IKC-NBLF 19. IKC-NBLF, Wageningen.
- Hut, R.G.M. van der, M. Kersten, F. Hoekema & A. Brenninkmeijer, 2007. Kustvogels in het Wadden- en Deltagebied. Verspreidingskaarten van kustvogels voor het calamiteitensysteem CALAMARIS. A&W-rapport 907. Bureau Altenburg & Wymenga, Veenwouden.
- Jansen, M., 2009. Monitoring kitesurfzone Wolderwijd. Voortgangsrapportage 2008. Rapport.
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden, 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Rapport 08-173. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Lensink, R., K.L. Krijgsveld, P.W. van Horssen, S.K. Lubbe, B.G.W. Aarts & G.J. van Geest, 2007. Uitbreiding van de recreatievaart in het IJsselmeergebied tot 2030 in relatie tot de aanwijzingen als Natura 2000-gebied. Komen beschermde natuurwaarden in het geding. Rapport 06-048. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Min. v. EL&I, 2012. Wijzigingsbesluit Natura 2000-gebied IJsselmeer. Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie, Den Haag.
- Min. v. EZ, 2013. Wijzigingsbesluit Natura 2000-gebieden Witte en Zwarte Brekken, Sneekstermeergebied, Deelen, Leekstermeergebied, Zuidlaardermeergebied, Elperstroomgebied, Arkemheen, IJsselmeer, Markermeer & IJmeer, Polder Zeevang, Boezems Kinderdijk, Donkse Laagten en Veerse Meer. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
- Min. v. EZ, 2014. Gebiedendatabase Beschermde Natuurmonumenten. <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=gebnbwet&groep=0>. Geraadpleegd 24-11-2014.
- Ministerie van I&M, 2012. Besluit van 28 augustus 2012, houdende wijziging van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en van het Besluit ruimtelijke ordening in verband met de toevoeging van enkele onderwerpen van nationaal ruimtelijk belang, Stb 388 (2012).
- Ministerie van LNV, 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselveiligheid, Den Haag.
- Min. v. LNV, 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselveiligheid, Den Haag.
- Min. v. LNV, 2009a. Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer. Ministerie van landbouw, Natuur & Voedselveiligheid, Den Haag.
- Min. v. LNV, 2009b. Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen. Ministerie van landbouw, Natuur & Voedselveiligheid, Den Haag.
- Min. v. LNV, 2009c. Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied IJsselmeer. Ministerie van landbouw, Natuur & Voedselveiligheid, Den Haag.
- Platteeuw, M. & J.H. Beekman, 1994. Verstoring van watervogels door scheepvaart op Ketelmeer en IJsselmeer. Limosa 67: 27-33.
- Poot, M.J.M., J. de Jong & C. Heunks, 2014. Totale populatieomvang en verspreiding van dwergmeeuwen tijdens de voorjaarspiek in april 2014 in het

- IJsselmeergebied. Resultaten van vliegtuigtellingen op basis van Distance sampling & analysis. Rapport 14-140. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- van Rijn, S., K.L. Krijgsveld & R.C.W. Strucker, 2006. Gedrag van vogels tijdens een kitesurfevenement op de Grevelingen. Rapport 06-251. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- van Rijn, S., M. Menken & M. Platteeuw, 2010. Doeluitwerking Natura 2000 IJsselmeergebied. Uitwerking van Natura 2000 doelen in omvang, ruimte en tijd. Eindconcept 1 april 2010. Rapport. Delta Project Management, Culemborg.
- Steunpunt Natura 2000, 2010. Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Versie 27 mei 2010. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.
- Steunpunt Natura 2000, 2007. Toepassing begrippenkader Natuurbeschermingswet 1998. Intern werkdocument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.
- van der Vliet, R., W. Heijligers & J. Tilborghs, 2011. Op een rij gezet voor 97 beschermde vogelsoorten: maximale foerageerafstanden. Toets 04/11: 6-10.
- Vos, P., 1986. Plankzeilen en watervogels op het Gooimeer. Interimrapport. Staatsbosbeheer, Utrecht.
- Witteveen+Bos & Bureau Waardenburg, 2011. Nadere effectenanalyse huidige activiteiten IJsselmeergebied. Witteveen+Bos, Deventer / Bureau Waardenburg, Culemborg.

www.wetten.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage worden de wettelijke kaders voor ecologische beoordelingen van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen beschreven. In de natuurbeschermingswetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet, de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.2). Met deze wetten geeft Nederland invulling aan de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) bepaalt de procedures bij ruimtelijke ingrepen (§ 1.3).

1.2 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) heeft tot doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. De belangrijkste zijn Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten.

Beheerplan

Beheerplan van Natura 2000-gebieden

- Artikel 19a lid 1: Gedeputeerde staten stellen voor een gebied een beheerplan vast waarin wordt beschreven welke instandhoudingsmaatregelen getroffen dienen te worden en op welke wijze. Tevens kan het beheerplan beschrijven welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengen, mede gelet op de instandhoudingsmaatregelen die worden getroffen.
- lid 3: Tot de inhoud van een beheerplan behoren ten minste
- a. een beschrijving van de beoogde resultaten met het oog op het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding in het aangewezen gebied mede in samenhang met het bestaande gebruik in dat gebied en, voor zover relevant voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling, daarbuiten
 - b. een overzicht op hoofdlijnen van de noodzakelijke maatregelen met het oog op de onder a bedoelde resultaten.
- lid 10: Voor zover er in een beheerplan projecten worden opgenomen die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, wordt het beheerplan eerst vastgesteld nadat gedeputeerde staten een passende beoordeling hebben gemaakt van de gevolgen voor het gebied, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied, en is voldaan aan de voorwaarden, genoemd in de artikelen 19g en 19h.

Habitattoets voor activiteiten in of nabij Natura 2000-gebieden

In de habitattoets dient onderzocht te worden of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, negatieve effecten voor een Natura 2000-gebied kan hebben en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. In beginsel dient dit plaats te vinden door middel van een passende beoordeling. Om procedurele redenen kan er voor

worden gekozen om een oriëntatiefase – soms ook wel ‘voortoets’ genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in grote lijnen identiek. De oriëntatiefase kan leiden tot de conclusie dat een passende beoordeling noodzakelijk is als significante effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. In de passende beoordeling kan aanvullend onderzoek uitgevoerd worden, er kunnen in de passende beoordeling ook mitigerende maatregelen opgenomen worden die er voor zorgen dat significante effecten met zekerheid zijn uit te sluiten.

In een ‘oriëntatiefase’ of ‘passende beoordeling’ worden de effecten apart en in samenhang met die van andere plannen en projecten (‘cumulatieve effecten’) beoordeeld. In de oriëntatiefase dient de beoordeling plaats te vinden zonder de mitigerende maatregelen mee te wegen, al kan het zinvol zijn de mitigatiemogelijkheden vast in beeld te brengen.

De toetsen kunnen de volgende uitkomsten hebben.

- Er treden met zekerheid *geen effecten* op; er is geen vergunning op grond van de NBwet nodig en evenmin aanvullende maatregelen. Wel wordt aanbevolen de conclusies van dit onderzoek aan het bevoegd gezag voor te leggen.
- *Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten*. Voor activiteiten die (mogelijk) een significant hebben is een vergunning nodig, die kan worden aangevraagd op basis van een “passende beoordeling” en na het doorlopen van de ADC-toets (zie Bijlage 1). Vooroverleg met het bevoegd gezag is noodzakelijk.
- Er zijn *(mogelijk) wel effecten, maar die zijn beperkt en zeker niet significant*, bepaalt het bevoegd gezag of er vergunning nodig is. In de vergunningsvoorschriften kunnen maatregelen worden opgelegd om negatieve effecten te verminderen of te voorkomen. Deze maatregelen zijn niet nodig om significante effecten te voorkomen.

Het verdient altijd aanbeveling de uitkomsten van de toets met het bevoegd gezag te bespreken.

Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten mag een vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Habitattoets: de toetsing van projecten en plannen volgens de Nbwet (verkort)

Artikel 19d, lid1: Het is verboden zonder vergunning (...) projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling (...) de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

Artikel 19e: [Het bevoegd gezag] houdt bij het verlenen van een vergunning rekening

- a. met de gevolgen die een project of andere handeling, waarop de vergunningaanvraag betrekking heeft, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, kan hebben voor een Natura 2000-gebied;
- b. met een vastgesteld beheerplan, en
- c. vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden.

Artikel 19f, lid1: Voor projecten die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt de initiatiefnemer een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied.

Artikel 19g, lid 1: Indien een passende beoordeling is voorgeschreven kan een vergunning slechts worden verleend indien [het bevoegd gezag] zich op grond van de passende beoordeling ervan heeft verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast.

lid 2: Bij ontstentenis van alternatieve oplossingen voor een project kan [het bevoegd gezag] ten aanzien van Natura 2000-gebieden waar geen prioritair type natuurlijke habitat of prioritaire soort voorkomt, een vergunning voor het realiseren van het desbetreffende project slechts verlenen om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard.

lid 3: Ten aanzien van Natura 2000-gebieden waar een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort voorkomt, kan [het bevoegd gezag] bij ontstentenis van alternatieve oplossingen voor een project of andere handeling een vergunning slechts verlenen:

- a. op argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of voor het milieu wezenlijke gunstige effecten of
- b. na advies van de Commissie van de Europese Gemeenschappen om andere dwingende redenen van groot openbaar belang.

Artikel 19h, lid 1: Indien een vergunning om dwingende redenen van groot openbaar belang wordt verleend voor projecten, waarvan niet met zekerheid vaststaat dat die de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet aantasten, verbindt [het bevoegd gezag] aan die vergunning in ieder geval het voorschrift inhoudende de verplichting compenserende maatregelen te treffen.

N.B. Het bevoegd gezag is meestal gedeputeerde staten van plaats waar het project plaatsvindt, maar soms is dat de minister van EZ.

Artikel 19j, lid1: Een bestuursorgaan houdt bij het nemen van een besluit tot het vaststellen van een plan dat, gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen rekening

- a. met de gevolgen die het plan kan hebben voor het gebied, en
- b. met het voor dat gebied vastgestelde beheerplan.

lid 2: Voor plannen, die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt het bestuursorgaan een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling.

Cumulatieve effecten

In het onderzoek naar cumulatieve effecten, wordt het effect van het onderhavige plan of project in combinatie met andere ingrepen in beeld gebracht. Met andere woorden: in een studie naar de cumulatieve effecten dienen *alle* activiteiten (bestaand gebruik, nieuwe projecten) en plannen te worden betrokken, die op dezelfde instandhoudingsdoelstellingen negatieve effecten kunnen hebben als het eigen project/plan. Het doet daarbij in beginsel niet ter zake of er een verband is tussen het eigen project/plan en de andere projecten en plannen, of dat de effecten tijdelijk zijn of (naar verwachting) slechts beperkt van omvang zijn.

Significantie

Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van menselijk handelen het verwezenlijken van de instandhoudingsdoelen sterk wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. Dat is in ieder geval zo, als het oppervlak van een habitatype of een leefgebied of de kwaliteit van habitatype of leefgebied of de omvang van een populatie lager wordt dan genoemd in de instandhoudingsdoelen in het aanwijzingsbesluit. In de Leidraad bepaling Significantie wordt het begrip 'significante gevolgen' toegelicht.¹

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Bestaand gebruik

Bestaand gebruik volgens de Nbwet is gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag. Bestaand gebruik dat zeker geen significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied heeft, kan zonder vergunning worden voortgezet. Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten is een vergunning nodig.

Artikel 19d, lid 2: Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op het realiseren van projecten of het verrichten van andere handelingen, waaronder bestaand gebruik, alsmede de wijzigingen daarvan, overeenkomstig een beheerplan.

lid 4: Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op bestaand gebruik, behoudens indien dat gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied.

Beschermde natuurmonumenten

Het is niet toegestaan (zonder vergunning) handelingen te verrichten die het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke waarde van beschermde natuurmonumenten aantasten. De toetsing voor beschermde natuurmonumenten is tamelijk licht.

¹ Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Publicatie Steunpunt Natura 2000, versie 27 mei 2010.

Er hoeft bijvoorbeeld geen sprake te zijn van een (dwingende) reden van groot openbaar belang, er is geen verplichte alternatievenafweging en geen compensatieplicht.

Dit lichte toetsingskader is ook van toepassing op de zogenaamde “oude doelen”, de doelen op het gebied van natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis van (voormalige) staats- en beschermde natuurmonumenten, die zijn opgegaan in de nieuwe Natura 2000-gebieden.

Zorgplicht

Artikel 19l legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.3 Wabo en omgevingsvergunning

De Wabo voegt een groot aantal (circa 25) vergunningen, ontheffingen en andere toestemmingen samen tot één omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is nodig voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, zoals sloop, bouw, aanleg en gebruik, als die een plaatsgebonden karakter hebben en dat van invloed kunnen zijn op de “fysieke leefomgeving”. Dit omvat alle fysieke waarden in de leefomgeving, zoals milieu, natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Als hoofdregel kent de Wabo het bevoegd gezag toe aan B&W van de gemeente waar het project (in hoofdzaak) zal worden uitgevoerd. Voor projecten van provinciaal belang kunnen GS het bevoegd gezag zijn, voor projecten van nationaal belang een minister.

De vergunning Natuurbeschermingswet 1998, die voor een ruimtelijke ingreep nodig kan zijn, kan worden “aangehaakt” bij de omgevingsvergunning. Dat wil zeggen dat bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning ook een toetsing aan de Nbwet moet worden gevoegd. De aanvraag wordt dan aan het bevoegde gezag (Gedeputeerde Staten of minister van EZ) voorgelegd. Die zal dan toestemming geven in de vorm van een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb). De inhoudelijke toetsing zal niet veranderen.

Op aanvragen voor een omgevingsvergunning, die mede betrekking heeft op de Natuurbeschermingswet 1998 is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing.

Overigens kan een vergunning Nbwet ook los van de omgevingsvergunning worden aangevraagd. Dat dient dan wel te gebeuren vóórdat de omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

Bijlage 2 Verwacht gebruik surfgebied

Onderstaande informatie is afkomstig van de initiatiefnemer (de heer Snel).

Minimale situatie

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Windsurfers												
gem. aantal surfers/dag	0	0	0	3	8	10	10	10	10	5	1	0
piek aantal/moment	0	0	2	5	20	20	20	20	15	15	3	0
Totaal aantal surfers/maand	0	0	0	10	30	20	20	30	40	20	2	0
Kitesurfers												
gem. aantal surfers/dag	0	0	0	3	8	10	10	10	10	5	1	0
piek aantal	0	0	2	5	20	20	20	20	15	15	3	0
Totaal aantal surfers/maand	0	0	0	10	30	20	20	30	40	20	2	0
SUP'ers												
gem. aantal SUP/dag	0	0	0	0	2	5	5	5	5	1	0	0
piek aantal/moment	0	0	0	1	5	20	20	20	20	3	0	0
Totaal aantal SUP/maand	0	0	0	2	10	40	40	40	40	5	0	0
Kanoers / kajakers												
gem. aantal boten/dag	0	0	0	0	2	5	5	5	5	1	0	0
piek aantal/moment	0	0	0	1	5	20	20	20	20	3	0	0
Totaal aantal boten/maand	0	0	0	2	10	40	40	40	40	5	0	0

Maximale situatie

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Windsurfers												
gem. aantal surfers/dag	1	1	2	5	15	20	20	20	20	10	3	1
piek aantal/moment	5	5	5	15	60	60	60	60	60	40	20	10
Totaal aantal surfers/maand	14	18	19	23	113	90	90	138	120	78	22	10
Kitesurfers												
gem. aantal surfers/dag	1	1	2	5	15	20	20	20	20	10	3	1
piek aantal	5	5	5	15	60	60	60	60	60	40	20	10
Totaal aantal surfers/maand	14	18	19	23	113	90	90	138	120	78	22	10
SUP'ers												
gem. aantal SUP/dag	0	0	1	2	4	10	10	10	10	3	0	0
piek aantal/moment	3	3	5	10	20	30	30	30	30	7	0	0
Totaal aantal SUP/maand	5	5	10	50	100	120	120	120	120	15	5	5
Kanoërs / kajakers												
gem. aantal boten/dag	0	0	1	2	4	10	10	10	10	3	0	0
piek aantal/moment	3	3	5	10	20	30	30	30	30	7	0	0
Totaal aantal boten/maand	5	5	10	50	100	120	120	120	120	15	5	5

Evenementen

Los van de dagelijkse, verwachte aantallen per maand wordt hieronder een beeld geschetst van de dichtheid aan mensen en activiteiten indien er een evenement plaatsvindt. Ook hier is uitgegaan van een minimale en een maximale situatie. Enkele maanden bevatten twee evenementen.

Minimale situatie

Evenementen	jan	feb	mrt	apr-01	apr-02	mei-01	mei-02	jun-01	jun-02	jul-01	jul-02	aug-01	aug-02	sep	okt	nov	dec
Totaal aantal surfers/dag	0	0	0	100	30	200	0	100	0	200	0	200	0	100	200	0	0
Piekaantal surfers/moment	70	0	0	50	60	100	0	50	0	100	0	100	0	50	100	0	0
Aantal mensen/dag	170	0	0	150	180	500	0	150	0	500	0	500	0	150	400	0	0
Piekaantal mensen/moment	136	0	0	200	230	700	0	200	0	700	0	700	0	200	500	0	0

Maximale situatie

Evenementen	jan	feb	mrt	apr-01	apr-02	mei-01	mei-02	jun-01	jun-02	jul-01	jul-02	aug-01	aug-02	sep	okt	nov	dec
Totaal aantal surfers/dag	70	0	0	220	120	500	190	350	210	150	150	150	150	250	550	210	0
Piekaantal surfers/moment	70	0	0	110	120	250	190	175	210	100	150	100	150	100	200	80	0
Aantal mensen/dag	170	0	0	1220	320	3500	490	2350	510	450	350	650	450	750	2550	1210	0
Piekaantal mensen/moment	136	0	0	976	256	2800	392	1880	408	360	280	520	360	600	2040	968	0

Bijlage 3 Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden

3.1 Markermeer & IJmeer

3.1.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt grotendeels in het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer (figuur 3.1).

(Afkomstig uit: 'Besluit Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer, Min. v. LNV 2009a):

Het Markermeer ontstond als gevolg van voltooiing van de Houtribdijk tussen Enkhuizen en Lelystad in 1976. Het meer is met gemiddeld circa 3,5 meter, met enkele diepe zandwinputten, relatief ondiep. De bodem bestaat grotendeels uit klei en slib, dat door de wind gemakkelijk opwervelt, waardoor het water alleen in de meer beschutte delen redelijk helder is. De watertoevoer vindt voornamelijk plaats vanuit het IJsselmeer, de randmeren en door uitslagwater van polders (Zuid-Flevoland). De afwatering is primair via het Noordzeekanaal.

Kenmerkend voor het IJmeer zijn de verschillen in waterdiepte, vooral door de aanwezigheid van diepe zandwinputten en vaargeulen. Het grootste deel is minder dan drie meter diep. De oever van het IJmeer bestaat uit dijken, ondiepe oeverstroken met moerasbegroeiing ontbreken grotendeels.

Het water in het IJmeer is voornamelijk afkomstig van neerslag, aanvoer vanuit het IJsselmeer via het Markermeer, het Gooimeer en uitgeslagen boezemwater vanuit Flevoland en Waterland. Waterafvoer vindt voornamelijk plaats via het Noordzeekanaal. Ook is er wegzijging van water naar aangrenzende polders. De bodem bestaat grotendeels uit klei.

Het Markermeer en IJmeer bestaan vrijwel geheel uit open water. In luwere en ondiepere delen, zoals de Gouwzee (het deelgebied tussen het eiland Marken en het vasteland van Noord-Holland) en de Kustzone Muiden zijn kranswierbegroeiingen ontstaan. Het gaat zowel om vegetaties die gebonden zijn aan zowel meer als minder voedselrijke milieus. Langs de Noord-Hollandse kust liggen enkele buitendijkse graslanden en ruigten. Langs de Houtribdijk is een vooroever aangelegd (natuurontwikkeling).

3.1.2 Instandhoudingsdoelen en kernopgaven

Het Markermeer & IJmeer is aangewezen voor diverse soorten habitattypen, soorten van Bijlage II Habitatrichtlijn, broedvogels en niet-broedvogels. In tabel 3.1 tot en met 3.4 zijn de instandhoudingsdoelen weergegeven.

Instandhoudingsdoelen

Tabel 3.1 Habitattypen waarvoor Markermeer & IJmeer is aangewezen en hun instandhoudingsdoelen (Bron: besluit Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer, Min. v. LNV 2009a).

Naam	Doel omvang	Doel kwaliteit
H3140 Kranswierwateren	Behoud	Behoud

Tabel 3.2 Soorten van Bijlage II van de Habitatrichtlijn waarvoor Markermeer & IJmeer is aangewezen en hun instandhoudingsdoelen (Bron: besluit Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer, Min. v. LNV 2009a).

Naam	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie
Rivierdonderpad	Behoud	Behoud	Behoud
Meervleermuis	Behoud	Behoud	Behoud

*Tabel 3.3 Soorten broedvogels waarvoor Markermeer & IJmeer is aangewezen en hun instandhoudingsdoelen (Bron: besluit Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer, Min. v. LNV 2009a). * = regionale doelstelling, heeft betrekking op IJsselmeer, Markermeer & IJmeer, Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen.*

Naam	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie (draagkracht voor ten minste)
Aalscholver	Behoud	Behoud	8.000 paren*
Visdief	Behoud	Behoud	630 paren

Tabel 3.4 Soorten niet-broedvogels waarvoor Markermeer & IJmeer is aangewezen en hun instandhoudingsdoelen (Bron: besluit Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer, Min. v. LNV 2009a. Onder de kolom functie is vermeld op welke functie het instandhoudingsdoel gebaseerd is (f = foerageergebied, s = slaapplaats, f/s = beide).

Naam	Functie	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie (draagkracht voor; seizoensgemiddeld; tenzij anders vermeld)
Fuut	F	Behoud	Behoud	170 ex.
Aalscholver	F/s	Behoud	Behoud	2.600 ex.
Lepelaar	F	Behoud	Behoud	2 ex.
Grauwe gans	F/s	Behoud	Behoud	510 ex.
Brandgans	F/s	Behoud	Behoud	160 ex.
Smient	S	Behoud	Behoud	15.600 ex.
Krakeend	F	Behoud	Behoud	90 ex.
Slobeend	F	Behoud	Behoud	20 ex.
Krooneend	F	Behoud	Behoud	
Tafeleend	F	Behoud	Behoud	3.200 ex.
Kuifeend	F	Behoud	Behoud	18.800 ex.
Topper	F	Behoud	Behoud	70 ex.
Brilduiker	F	Behoud	Behoud	170 ex.
Nonnetje	F	Behoud	Behoud	80 ex.
Grote zaagbek	F	Behoud	Behoud	40 ex.
Meerkoet	F	Behoud	Behoud	4.500 ex.
Dwergmeeuw	F	Behoud	Behoud	
Zwarte stern	F/s	Behoud	Behoud	

Algemene instandhoudingsdoelen

Daarnaast gelden voor het IJsselmeer de volgende algemene instandhoudingsdoelen.

1. De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
2. De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.
3. De natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.
4. De op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Kernopgaven

Voor het bereiken van de instandhoudingsdoelen zijn in het Doelendocument (Min. v. LNV 2006) de volgende kernopgaven geformuleerd.

- 4.01 Evenwichtig systeem. Nastreven van een meer evenwichtig systeem met goede waterkwaliteit voor waterplanten, vissen en schelpdieren (vooral in Kranswierwateren H3140 en Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden H3150), mede t.b.v. vogels zoals kleine zwaan, tafeleend, kuifeend en nonnetje.
- 4.02 Rui- en rustplaatsen. Voldoende open water met ruiplaatsen en rustgebieden voor watervogels zoals fuut, ganzen, slobbeend en kuifeend.
- 4.03 Moerasranden. Moerasvorming aan de randen van de meren voor land-water interactie, paaigebied vis, noordse woelmuis en voor moerasvogels als roerdomp en grote karekiet.

De kernopgaven zijn richtinggevend geweest bij het opstellen van de instandhoudingsdoelen, maar vormen zelf geen doel.

Sense of Urgency

Voor dit gebied geldt geen Sense of Urgency ten aanzien van waterkwaliteit en/of beheer. Wel geldt er een wateropgave (Min. v. LNV 2006).

3.2 Oostvaardersplassen

3.2.1 Gebiedsbeschrijving

Het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen begint vanaf 4 km afstand ten zuiden van het plangebied (figuur 3.1).

(Afkomstig uit: 'Besluit Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen Min. v. LNV 2009b):

De Oostvaardersplassen bestaat uit een nat, moerassig bekaad deel en een droog niet bekaad deel die functioneel complementair aan elkaar zijn. Het natte deel bestaat uit grootschalig, ondiep open water omringd door een brede gordel van uitgestrekte rietvelden met lisdodde en bosschages van wilgen. Het droge deel bestaat uit uitgestrekte graslanden, grazige ruigten, rietruigten en bosschages.

Het gebied is ontstaan in 1968 bij het droogvallen van de polder Zuidelijk Flevoland. In het toen laagste deel van Zuidelijk Flevoland bleef water staan. Er ontwikkelde zich een grootschalig moeras met natuurwaarden, met name op het gebied van vogels. Toen de ontginning van de polder vorderde werd in 1974 om een deel van het gebied een kade gelegd. Die moest voorkomen dat het moeras zou leeglopen als gevolg van de ontginning van de omgeving, die gepaard ging met ontwatering en verlaging van de bodem door klink. Sinds 1983 vormt het droge bekade deel tezamen met het moerassige deel één aaneengesloten natuurgebied.

Het buitenkaadse deel heeft een steeds verder afnemend landbouwkundig gebruik gekend. De sporen van de op de landbouw afgestemde inrichting en tijdelijke landbouw zijn nog steeds zichtbaar, maar de oppervlakteverhouding tussen

graslanden, rietuigten, struwelen en bossen wordt tegenwoordig bepaald door de (niet door de mens beïnvloede) aantallen wild levende runderen, paarden en edelherten, die tussen 1983 en 1992 zijn geïntroduceerd. Daarnaast is in de tweede helft van de jaren negentig het grondwaterpeil in het buitenkaadse deel deels verhoogd door drempels aan te leggen in de diepe tochten en zijn uitgebreide complexen van poelen aangelegd.

Het droge en natte deel van het gebied vormen ecologisch gezien een functionele eenheid. Met name de ruiende, niet-broedende grauwe ganzen geven vorm aan die eenheid. In jaren met een hoog waterpeil zorgen zij, tijdens de vleugelrui, door begrazing voor het op lange termijn voortbestaan van de moerasbegroeiing. Voor en na de rui verzamelen zij zich op de graslanden in het droge deel die worden ontwikkeld en in standgehouden door grote, wilde herbivoren. Zonder deze graslanden komen er geen ruiende grauwe ganzen in het moeras. Zo zorgen de ganzen en herbivoren voor instandhouding van het moeras. Door de begrazing door de grauwe ganzen neemt de oppervlakte moerasbegroeiing gestaag af.

3.2.2 Instandhoudingsdoelen en kernopgaven

De Oostvaardersplassen is aangewezen voor diverse soorten broedvogels en niet-broedvogels. In tabel 3.5 en 3.6 zijn de instandhoudingsdoelen weergegeven.

*Tabel 3.5 Soorten broedvogels waarvoor Oostvaardersplassen is aangewezen en hun instandhoudingsdoelen (Bron: besluit Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen; Min. v. LNV 2009b). * = regionale doelstelling, heeft betrekking op IJsselmeer, Markermeer & IJmeer, Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen.*

Naam	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie (draagkracht voor ten minste)
Dodaars	Behoud	Behoud	140 paren
Aalscholver	Behoud	Behoud	8.000 paren*
Roerdomp	Behoud	Behoud	40 paren
Woudaap	Uitbreiding	Verbetering	3 paren
Kleine zilverreiger	Behoud	Behoud	20 paren
Grote zilverreiger	Behoud	Behoud	40 paren
Lepelaar	Behoud	Behoud	160 paren
Bruine kiekendief	Behoud	Behoud	40 paren
Blauwe kiekendief	Uitbreiding	Verbetering	4 paren
Porseleinhoen	Uitbreiding	Verbetering	40 paren
Blauwborst	Behoud	Behoud	190 paren
Snor	Behoud	Behoud	680 paren
Rietzanger	Behoud	Behoud	790 paren
Grote karekiet	Behoud	Behoud	3 paren

Tabel 3.6 Soorten niet-broedvogels waarvoor Oostvaardersplassen is aangewezen en hun instandhoudingsdoelen (Bron: besluit Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen; Min. v. LNV 2009b). Onder de kolom functie is vermeld op welke functie het instandhoudingsdoel gebaseerd is (f = foerageergebied, s = slaappleats, f/s = beide).

Naam	Functie	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie (draagkracht voor; seizoensgemiddelde, tenzij anders vermeld)
Grote zilverreiger	F	Behoud	Behoud	30 ex.
Lepelaar	F	Behoud	Behoud	110 ex.
Wilde zwaan	F/s	Behoud	Behoud	20 ex.
Kolgans	F/s	Behoud	Behoud	600 ex.
Grauwe gans	F/s	Behoud	Behoud	4.200 ex.
Brandgans	F/s	Behoud	Behoud	1.800 ex.
Bergeend	F	Behoud	Behoud	90 ex.
Smient	F/s	Behoud	Behoud	2.100 ex.
Krakeend	F	Behoud	Behoud	480 ex.
Wintertaling	F	Behoud	Behoud	1.300 ex.
Pijlstaart	F	Behoud	Behoud	80 ex.
Slobeend	F	Behoud	Behoud	1.900 ex.
Tafeleend	S	Behoud	Behoud	11.900 ex. (seizoensmaximum)
Kuifeend	S	Behoud	Behoud	10.200 ex. (seizoensmaximum)
Nonnetje	S	Behoud	Behoud	280 ex. (seizoensmaximum)
Zeearend	F	Behoud	Behoud	
Kluut	F	Behoud	Behoud	100 ex.
Kemphaan	F/s	Behoud	Behoud	210 ex. (seizoensmaximum)
Grutto	F/s	Behoud	Behoud	90 ex.

Algemene instandhoudingsdoelen

Daarnaast gelden voor de Oostvaardersplassen de volgende algemene instandhoudingsdoelen.

1. De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
2. De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

3. De natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.
4. De op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Kernopgaven

Voor het bereiken van de instandhoudingsdoelen zijn in het Doelendocument (ministerie van LNV 2006) de volgende kernopgaven geformuleerd.

- 4.05 Rui- en rustplaatsen. Voldoende ruipaatsen en rustgebieden voor watervogels zoals fuut, ganzen, slobeend en kuifeend.
- 4.06 Overjarig riet. Herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief
- waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging t.b.v. noordse woelmuis en rietvogels, zoals roerdomp, woudaapje, snor en grote karekiet.
- 4.07 Plas-dras situaties. Plas-dras situaties voor smienten en broedvogels zoals kempfaan, porseleinhoen en watersnip en noordse woelmuis.

De kernopgaven zijn richtinggevend geweest bij het opstellen van de instandhoudingsdoelen, maar vormen zelf geen doel.

Sense of Urgency

Voor dit gebied geldt geen Sense of Urgency ten aanzien van waterkwaliteit en/of beheer. Wel geldt er een wateropgave (Min. v. LNV 2006).

3.3 IJsselmeer

3.3.1 Gebiedsbeschrijving

Het Natura 2000-gebied IJsselmeer begint vanaf circa 1,5 km ten noordoosten van het plangebied (figuur 3.1).

(Afkomstig uit: 'Besluit Natura 2000-gebied IJsselmeer, Min. v. LNV 2009c):

Het IJsselmeer in zijn huidige vorm is ontstaan door afsluiting van de voormalige Zuiderzee door de aanleg van de Afsluitdijk (1932), de aanleg van de IJsselmeerpolders (1968) en tenslotte van de Houtribdijk (1976). Na de aanleg van de Afsluitdijk is het water binnen enkele maanden verzoet, en sindsdien ontbreekt een brakke overgangszone naar de zee. De faunagemeenschappen verdwenen binnen enkele jaren en werden vervangen door een zoetwater gemeenschap met twee in de voedselketen cruciale sleutelsoorten: de driehoeksmossel en de spiering.

Het grootste deel van het water wordt aangevoerd door de IJssel. Het mondingsgebied is meer dynamisch met geulen tot zeven meter diep en grotendeels zandig sediment. Het doorzicht wordt voor een groot deel bepaald door algen en is in het

algemeen relatief hoog. Het waterpeil is gefixeerd, maar door het grote oppervlak van het meer kan de wind echter een aanzienlijke scheefstand (ordegrootte van een meter) veroorzaken die tevens resulteert in een zekere peildynamiek.

Het gebied heeft een weids en open karakter en de kusten vormen op veel plaatsen een afwisselende overgang naar het binnenland. Ten zuiden van Mirns ligt een klifkust. Verder is er langs de Friese IJsselmeerkust (voormalig intergetijdengebied) sprake van substantiële ondieptes met waterplanten en buitendijkse slikken en platen. De buitendijkse kwelergebieden hebben zilte en brakke milieus. In de natte terreindelen treedt moerasvorming op in de vorm van biezenstroken. Op de overgang van water en land en op de laagliggende delen van de oude platen komt rietland voor. Bij verdere successie verruigt het rietland en vindt opslag van wilg plaats. Vooral op de hogere delen ontwikkelen zich struwelen en bos. De graslanden zijn soortenrijk, vooral op kalkrijk vochtig substraat.

3.3.2 Instandhoudingsdoelen voor IJsselmeer

Het IJsselmeer is aangewezen voor diverse soorten habitattypen, soorten van Bijlage II Habitatrichtlijn, broedvogels en niet-broedvogels. In tabel 3.7 tot en met 3.10 zijn de instandhoudingsdoelen weergegeven.

Tabel 3.7 Habitattypen waarvoor IJsselmeer is aangewezen en hun instandhoudingsdoelen (Bron: besluit Natura 2000-gebied IJsselmeer, Min. v. LNV 2009c; wijzigingsbesluit Natura 2000-gebied IJsselmeer, Min. v. EL&I 2012).

Naam	Doel omvang	Doel kwaliteit
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	Behoud	Behoud
H6430 Ruigten en zomen – subtype A en B	Behoud	Behoud
H7140 Overgangs- en trilvenen -subtype A	Behoud	Behoud

Tabel 3.8 Soorten van Bijlage II van de Habitatrichtlijn waarvoor IJsselmeer is aangewezen en hun instandhoudingsdoelen (Bron: besluit Natura 2000-gebied IJsselmeer, Min. v. LNV 2009c; wijzigingsbesluit Natura 2000-gebied IJsselmeer, Min. v. EL&I 2012).

Naam	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie
Rivierdonderpad	Behoud	Behoud	Behoud
Meervleermuis	Behoud	Behoud	Behoud
Noordse woelmuis	Uitbreiding	Behoud	Uitbreiding
Groenknolorchis	Behoud	Behoud	Behoud

Tabel 3.9 Soorten broedvogels waarvoor IJsselmeer is aangewezen en hun instandhoudingsdoelen (Bron: besluit Natura 2000-gebied IJsselmeer, Min. v. LNV 2009c; wijzigingsbesluit Natura 2000-gebied IJsselmeer, Min. v. EL&I 2012). * = regionale doelstelling, heeft betrekking op IJsselmeer, Markermeer & IJmeer, Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen.

Naam	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie (draagkracht voor ten minste)
Aalscholver	Behoud	Behoud	8.000 paren*
Roerdomp	Uitbreiding	En/of verbetering	7 paren/territoria
Lepelaar	Behoud	Behoud	25 paren
Bruine kiekendief	Behoud	Behoud	25 paren
Porseleinhoen	Uitbreiding	En/of verbetering	18 paren
Bontbekplevier	Uitbreiding	En/of verbetering	13 paren
Kemphaan	Uitbreiding	En/of verbetering	20 paren
Visdief	Behoud	Behoud	3.300 paren
Snor	Behoud	Behoud	40 paren
Rietzanger	Behoud	Behoud	990 paren

Tabel 3.10 Soorten niet-broedvogels waarvoor IJsselmeer is aangewezen en hun instandhoudingsdoelen (Bron: besluit Natura 2000-gebied IJsselmeer, Min. v. LNV 2009c; wijzigingsbesluit Natura 2000-gebied IJsselmeer, Min. v. EL&I 2012). Onder de kolom functie is vermeld op welke functie het instandhoudingsdoel gebaseerd is (f = foerageergebied, s = slaappleats, f/s = beide).

Naam	Functie	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Doel populatie (draagkracht voor; seizoensgemiddelde; * = seizoensmaximum)
Fuut	F	Uitbreiding	En/of verbetering	2.200 ex.
Aalscholver	F	Behoud	Behoud	8.100 ex.
Lepelaar	F	Behoud	Behoud	30 ex.
Kleine zwaan	F/s	Behoud	Behoud	20 ex. f; 1.600 ex. s *
Toendrarietgans	S	Behoud	Behoud	-
Kleine rietgans	F	Behoud	Behoud	30 ex.
Kolgans	F/s	Behoud	Behoud	4.400 ex. f; 19.900 ex. s *
Grauwe gans	F	Behoud	Behoud	580 ex.
Brandgans	F/s	Behoud	Behoud	1.500 ex. f; 26.200 ex. s *
Bergeend	F	Behoud	Behoud	210 ex.
Smient	S	Behoud	Behoud	10.300 ex.
Krakeend	F	Behoud	Behoud	200 ex.
Wintertaling	F	Behoud	Behoud	280 ex.
Wilde eend	F	Behoud	Behoud	3.800 ex.
Pijlstaart	F	Behoud	Behoud	60 ex.
Slobeend	F	Behoud	Behoud	60 ex.
Tafeleend	F	Behoud	Behoud	310 ex.
Kuifeend	F	Behoud	Behoud	11.300 ex.
Toppereend	F	Behoud	Behoud	15.800 ex.
Brilduiker	F	Behoud	Behoud	310 ex.
Nonnetje	F	Uitbreiding	En/of verbetering	180 ex.
Grote zaagbek	F	Uitbreiding	En/of verbetering	1.850 ex.
Meerkoet	F	Behoud	Behoud	3.600 ex.
Kluut	F	Behoud	Behoud	20 ex.
Goudplevier	F	Behoud	Behoud	9.700 ex. *
Kemphaan	F/s	Behoud	Behoud	2.100 ex. f*; 17.300 ex. s *
Grutto	F/s	Behoud	Behoud	290 ex. f; 2.200 ex. s *
Wulp	F/s	Behoud	Behoud	310 ex. f; 3.500 ex. s*
Dwergmeeuw	F	Uitbreiding	En/of verbetering	85 ex.
Reuzenstern	F/s	Behoud	Behoud	40 ex. *
Zwarte stern	F/s	Uitbreiding	En/of verbetering	73.200 *

Algemene instandhoudingsdoelen

Daarnaast gelden voor het IJsselmeer de volgende algemene instandhoudingsdoelen.

1. De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
2. De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.
3. De natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.
4. De op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Kernopgaven

Voor het bereiken van de instandhoudingsdoelen zijn in het Doelendocument (Min. v. LNV 2006) de volgende kernopgaven geformuleerd.

- 4.01 Evenwichtig systeem. Nastreven van een meer evenwichtig systeem met goede waterkwaliteit voor waterplanten, vissen en schelpdieren (met name in Kranswierwateren H3140 en Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden H3150), mede t.b.v. vogels zoals kleine zwaan, tafeleend, kuifeend en nonnetje.
- 4.02 Rui- en rustplaatsen. Voldoende open water met ruiplaatsen en rustgebieden voor watervogels zoals fuut, ganzen, slobbeend en kuifeend.
- 4.03 Moerasranden. Moerasvorming aan de randen van de meren voor land-water interactie, paaigebied vis, noordse woelmuis en voor moerasvogels als roerdomp en grote karekiet.
- 4.04 Plas-dras situaties. Plas-dras situaties voor smienten en broedvogels, zoals kempfaan.

De kernopgaven zijn richtinggevend geweest bij het opstellen van de instandhoudingsdoelen, maar vormen zelf geen doel.

Sense of Urgency

Voor dit gebied geldt geen Sense of Urgency ten aanzien van waterkwaliteit en/of beheer. Wel geldt er een wateropgave (Min. v. LNV 2006).

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl